

Upravništvo Ljubljana, Knašjeva 5
— Telefon št. 3122 3123 3124
3125 3126
Inšpektorat: Ljubljana, Seles-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3493
Podružnica Maribor: Grajski trg 7
— Telefon št. 2455
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
— Telefon št. 190
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 43
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knašjeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126
Ponedeljska izdaja »Jutra« iznaja
vsak ponedeljek zjutraj — Na-
ročna se naroči v uradi
prejemana Din 5.—, po raznašal-
cih dostavljena Din 6.— mesečno.
Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 60
Rokopisi se ne vračajo — Oglašje
tarifu

Srditi boji na področju Korče

Z obeh strani pošiljajo na fronto močna ojačenja — Glavni boji se razvijajo v okolici reke Devole in na obronkih planine Bigle

Peč, 17. nov. p. Po vestih iz severnega odseka italijansko-grške fronte so na področju Korče v teku hudi boji med grškimi in italijanskimi četami. Čuje se hudo streljanje topov ter detonacije letalskih bomb. Tako z grške kakor z italijanske strani se pošiljajo na fronto velika ojačenja. Italijani so dobili včeraj na področju Korče nova ojačenja. Grki pa so poslali na obronke planine Bigle novo topništvo in nove čete. Z italijanske strani so poslali v boj tudi konjeniške oddelke, ki so že včeraj imeli delni uspeh. Boji se v glavnem razvijajo v odseku okoli reke Devole in na obronkih planine Bigle. Italijanske čete so izvršile včeraj več napadov na utrjene grške postojanke, vendar pa so jih Grki odbili s protinapadi. Splošen je vtis, da se tu razvija odločilna bitka, od katere bo odvisen nadaljnji položaj na vsej fronti.

Kakor poročajo iz Soluna, mesto te dni ni bilo močnejše bombardirano. Vlaki odhajajo v Jugoslavijo normalno. Eden prihaja v Djevdželi ob 10.30, drugi pa ob 14. uri.

Boji na nož

Bitolj, 17. nov. r. Boji na fronti Lerin—Korča so se včeraj nadaljevali z nezmanjšano srditostjo. Zlasti krkavi so bili boji na planini Ivan. Po nekaterih vesteh je na grebenu, ki vežejo Zvezdo in Ivan-planino, prišlo včeraj do bojev na nož, v katerih je padlo mnogo grških in italijanskih vojakov. Izgubo planine Morave, s katere so se Grki sanj brez boja umaknili, so Grki nadomestili z uspehi na Ivan-planini, od koder vodi pot preko planine Zvezde v korčansko dolino.

Poleg topništva je zelo aktivno tudi grško letalstvo. Grška in angleška letala so včeraj neprestano v velikih formacijah letela v smeri proti albanskemu ozemlju ter bombardirala italijanske zaledje in predvsem mesto Korčo. To bombardiranje je bilo zlasti močno v petek ponoči, ko je trajalo do zore. Italijani so odgovarjali na te grške napade z enakimi ukrepi ter so neprestano bombardirali utrjene grške postojanke in važne strateške točke v notranjosti Grčije. Včeraj je prišlo tudi do bojev med grškimi lovci in italijanskimi bombniki nad grebem Morave, vendar pa ni znano, ali je bilo kakšno letalo v teh bojih, ki so se mogli opazovati tudi z naše meje, sestreljeno.

Včeraj so nastopili tudi italijanski motorizirani oddelki in konjenici, ki so jo tudi že v petek poslali v boj. V boj so bili poslani tudi močni oddelki alincev, ki so bili poslani na ta del fronte že pred nekaj dnevi in ki so zamenjali na nekaterih postojankah utrjene italijanske vojske.

Podrobnosti o bojih v drugih odsekih fronte se niso mogle zvedeti, po topniškem streljanju, ki se čuje daleč iz notranosti Grčije, pa se mora skleniti, da se tudi na južni fronti razvija silita borba, vendar pa se ne ve točno, kakšen je položaj. Menijo, da se tudi tamkaj Grki uspešno upirajo na svojih utrjenih postojankah in da so sedaj Italijani na postojankah, ki so jih imeli pred to ofenzivo.

Grška protiofenziva

Solun, 17. nov. r. Uradno poročilo vrhovnega poveljništva grške vojske opozarja veliko aktivnost nehotih topništv in letalstva na vsej fronti. O bojih na fronti sami so se zvedele naslednje podrobnosti:

Vrhovno poveljništvo grških čet se je odločilo v soglasju z angleškimi instruktorji, da preide v ofenzivo.

Najbolj občutljiva točka je osrednji del fronte. Po končanih operacijah in po zasluzi zelo ugodnega strateškega položaja, v katerem se je nahajala grška vojska, kakor tudi po zasluzi velike pomoči, ki so jo dali Angleži v letalstvu, topništvu, municiji in hrani, je padla odločitev, da se prične napad. Ta sklep je bil takoj izvršen in operacije večera obsega so se pričele 14. t. m. zjutraj na vsej fronti. Drugi dan ofenzive se je po tridnevih iz grških uradnih virov pričel z velikim napadom grške pehote, podprtim od topništva in letalstva na sk. sinem desnem krilu fronte in sicer severovzhodno ter severozapadno od Korče. Grški napad na tem delu fronte je bil izvršen z namenom, da se osvoje vrhovi Ivan-planine, ki so visoki okoli 1500 m. Zjutraj je grška pehota prešla v naskok z bodali, ki so ga Italijani odbili. Popoldne so Grki izvršili drugi še huji napad.

Tudi v centralnem delu fronte so se razvili hudi boji ter je prišlo do več spopadov na nož vendar pa se o kakšnih večjih uspehih v tem odseku ničesar ne objavlja.

Na levem krilu, na področju reke Kalamasa so grške čete prešle na alban ko ozemlje in se po poslednjih vestih nahajajo pred kralem Kopsopolis. Pri teh operacijah je sodelovalo tudi grško vojno brodovje. Grško letalstvo je v tem odseku bombardiralo italijanske transportne kolone.

Grško vojno poročilo

Atene, 17. nov. br. (At. ag.). Vrhovno poveljništvo grške vojske je v pretekli noči objavilo svoj redni službeni komunik, v katerem ugotavlja, da so se včeraj ves dan razvijali hudi boji na vsej fronti, posebno pa v Epiru ter na Ivanplanini, neposredno vzhodno od Korče. V teh bojih je bilo uje-

tih mnogo Italijanov. Poleg tega so se grške čete polastile več metalcev min in drugih vojnih potrebščin.

Komunike tudi javlja, da so se Italijani umaknili iz Konice, manjšega grškega obmejnega mesteca, ki ga je grško topništvo zadnja dva dneva izredno hudo obstreljevalo. Italijani so mesteca zažgali, preden so se docela umaknili iz njega.

V ostalem se je glede na razvoj borb na grško-albanski meji zvedelo, da je sedaj vsa planina Morava, ki se raztega v polkrogu okrog Korče, že docela v grških rokah. Grško topništvo še nadalje hudo obstreljuje mesto, ki deloma še zmerom gori. V borbe pri Korči so posegla tudi angleška letala, ki so v strmoglavih poletih napadala italijanske postojanke in transportne kolone. Z obronkov pogorja Pindos se sedaj umikajo poslednje italijanske čete.

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 17. nov. AA. (Stefani). Službeno poročilo vrhovnega poveljništva italijanske oborožene sile se glasi:

Včeraj so se na grški fronti razvijali napadi in protinapadi, ki so bili posebno hudi v odseku 9. armije. Naše letalstvo je ob sodelovanju čet bombardiralo pota, železniške proge, sovražne strelske järke in topniške postojanke. Bombardiranje je povzročilo požare in eksplozije ter so bile presekane prometne zveze. Letalstvo je ob-

streljevalo tudi koncentracije čet. Eno naše letalo se ni vrnilo.

Naše letalstvo je bombardiralo pristaniške naprave v Subi in aleksandrijskem pristanišču. V severni Afriki je naše letalstvo bombardiralo sovražna letalska oporišča v El Dabi in Maten Babusu, kjer so nastali ogromni požari. Naše letalstvo je bombardiralo tudi naprave v Marsa Matruhu in železniško progo med Marsa Matruhom in Amasino. Tovorni vlak, ki je imel okoli 30 vagonov, so bombe zadele med vožnjo in so ga letalci obstreljevali s strojnimi. Naša letala, letela zelo nizko, so napadla barake in okoli 30 sovražnih motornih vozil ter streljala s strojnimi kamni nanje. Na Alim el Isiangiju, 40 km južno od Sidi el Baranija, so naša letala metala bombe manjšega kalibra in povzročila veliko škodo. Nastali so požari. Sovražna letala so naša letala na hitro in precizno reakcijo ter so na slepo srečevala bombe na Solum, Bergijo in Bengasi. Ranjeni sta bili dve osebi, stvarne škode pa sploh ni bilo. Naša letala so sestrelila sovražno letalo tipa »Lizander«. Eno naše letalo se je pri zasledovanju sovražnika dotaknilo tal in se je razbil. Formacija italijanskih letal je v vzhodni Afriki bombardirala naprave v pristanišču Sudan. V bitki s sovražnimi lovskimi letali so naša letala sestrelila sovražno letalo tipa »Gloucester«. O priliki sovražnih poletov nad Asmaro in Masauu ni bilo žrtve niti stvarne škode. V Masauu je bilo sestreljeno sovražno letalo.

Sovražna letala so metala bombe na Bari. Bila sta dva ranjena, stvarna škoda

je majhna. Sovražna letala so metala bombe tudi na Monopoli pri Neaplju. Ob tej priliki je bila ubita neka oseba in porušeni nekaj stanovanjskih hiš.

Vojna v Afriki

Številni napadi angleških letal na italijanska oporišča v Libiji in vzhodni Afriki

Kairo, 17. nov. br. (UP). Povejnostvo angleških letalskih vojnih sil na Bliznjem vzhodu je objavilo komunik, v katerem pravi, da so angleški bombniki včeraj znova napadli več italijanskih letalskih in pomorskih oporišč ter drugih objektov v Libiji in Vzhodni Afriki.

Izvršeni so bili napadi na letališča in pomorska oporišča v Solumu, Sidi el Baraniju, Bardiji, Bombi, Tobruku in Menastiru. Pri teh napadih je bila povzročena velika škoda letališčem in letalskim pristaniščem. Na letališčih je bilo razdrinjanih nekaj letal. Prav tako je bilo poškodovanih nekaj letal hidroavionov. V Vzhodni Afriki so bili bombardirani železniški postaji v Kasali, vojaške garaže in deavnice v Asmaru, železniška postaja v Hararju ter važni vojaški objekti v Asabu in Direavi. Južnoafriški bombniki so že sedemč b bombardirali Djavało. Južnoafriško letalstvo je bilo tudi na obsežnih izvidniških poletih nad Somalijo in Abesinijo. Z vseh teh poletov so se vsa angleška letala neopškodovano vrnila na svoja oporišča.

V noči na soboto je bila ponovno bombardirana Aleksandrija. Italijanske bombe

Zopet tuja letala nad Bitoljem

Beograd, 17. nov. p. Davi okoli 4. so tuja letala priletela nad Bitolj in Kičevo. Po živahni akciji naše protiletalske obrambe in naših lovskih letal, ki so se takoj dvignila, so mogla tuja letala odvreči bombe samo v okolici Kičeva in n d-č v dveh bližnjih vaseh, kakor so naglo pobegnile ter zapustila naš letalski p d-ročje. Človeških žrtev ni bilo in je škoda samo gmočnega zračaja.

so povzročile manjšo gmočno škodo na stanovanjskih poslopjih. 7 civilistov je bilo ranjenih. Vojaški objekti in vojne ladje v luki niso bile zadete.

Kairo, 17. nov. br. (UP). Davi je bilo službeno objavljeno, da so angleške vojne ladje v noči od petka na soboto hudo obstreljevale glavno letalsko luko ob Somaliji, Mogadišcu. Pri tem napadu so sodelovale manjše angleške vojne ladje. Zadetih je bilo več objektov na kopnem in poškodovanih je bilo tudi nekaj ladij v luki. Italijanske obalne baterije so reagirale na napad, toda njihovo streljanje je ostalo brez učinka. Na angleških vojnih ladjah ni bilo nobene škode, ne žrtve.

Kairo, 17. nov. br. (UP). Vrhovno poveljništvo angleških vojnih sil na Bliznjem vzhodu je objavilo v svojem današnjem komuniketu, da so Angleži v okolici Galabata tudi včeraj razvili zelo živahno izvidniško akcijo. Angleško topništvo je obstreljevalo italijanske postojanke pri Metemaju. Pri tem je več granat udarilo na tamkajšnje letališče in je bilo italijansko letalo razdrinjeno. Neko drugo letalo je bilo hudo poškodovano.

Hude letalske bitke nad Anglijo in Nemčijo

Nemška letalska ofenziva proti Angliji se nadaljuje v nekoliko zmanjšanem obsegu — Spopad angleških in nemških letal nad angleško obalo

London, 17. nov. br. (Reuter.) V pretekli noči so napadi na Anglijo zopet nekoliko popustili. V glavnem so se napadi nemških bombnikov osredotočili na London in nekaj grofij v njegovi neposredni okolici. Ponekod je bilo poškodovanih nekaj stanovanjskih hiš ter je bilo tudi nekaj človeških žrtve. Na neko mesto v srednji Angliji so nemški bombniki ponoči, kakor beleži komunik, ki sta ga davi izdali ministrstvi za letalstvo in notranjo varnost, metali zažigalne bombe, nastali požari pa so bili takoj pogaseni. Tudi v tem mestu je bilo poškodovanih nekaj stanovanjskih hiš in je bilo ubitih in ranjenih več ljudi. Že sredi je bil nad Kentom od angleškega protiletalskega topništva sestreljen večji nemški bombnik. Letalo se je šele v zraku vnelo in je vsa posadka izgubila življenje v plamenih.

Komunike beleži nadalje, da je bilo v noči na soboto, kakor so naknadno ugotovili, sestreljenih pet angleških letal.

London, 17. nov. br. (Reuter.) Davi so Nemci že na vse zgodaj nadaljevali s svojo ofenzivo proti Angliji. V dopoldanskih urah je skušala večja formacija nemških bombnikov v spremstvu ogromnega števila

lovcev predreti preko Kanala, a jo je že na obali ustavilo nekaj eskadril angleških lovskih letal. Formacija se je razpršila, vendar je prišlo do več letalskih spopadov, v katerih je bilo do poldneva sestreljenih devet nemških letal. V teh spopadih je bilo sestreljeno tudi eno angleško letalo vendar se je pilot še rešil.

Topovsko obstreljevanje francoske obale

London, 17. nov. AA. (Reuter.) Angleški daljnostrelni topovi so snoči bombardirali francosko obalo.

Opustošenje v Coventryju

London, 17. nov. AA. (Reuter.) Naknadno so se zvedele o bombardiranju Coventryja naslednje podrobnosti:

Poleg mestne katedrale in starega kraljevega dvorca je porušena tudi knjižnica, pet kinematografov, eno kopališče, dva velika hotela, dvanašni kavarn, dva kluba in eno uredništvo. Požar je uničil 8 trgovskih lokalov. Bombe so padale tudi na pokopališče.

Angleški napadi na nemške luke in železnice

Hudo bombardiranje Hamburga, Kiela, Bremena in francoskih pristanišč

London, 17. nov. br. (Reuter.) Kljub neugodnemu vremenu so angleška letala tudi v pretekli noči napadla vojaške in industrijske objekte v Nemčiji ter v zasedenih deželah. Komunik, ki je bil o tem izdan, pravi, da so angleški bombniki znova napadli Hamburg v več valovih. Bombardirali so znova ladjedelniške in železniške objekte, veliko rafinerijo petroleja, elektrarno Unterelbe pri Altoni, planine v Gandsbecku, ladjedelnico Blom & Foss in še druge objekte v Bremenu in Kölnu ter ob kralju Dortmund-Ems. Skupina letal je padla do Kiela in bombardirala mornariške ladjedelnice. Nadalje so bila bombardirana letališča in pomorska oporišča na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji. S teh napadalnih poletov se tri angleška letala niso vrnila na svoja oporišča.

London, 17. nov. AA. (Reuter.) Snoči so angleška letala hudo bombardirala francoska letališča, iz katerih bi mogli Nemci eventualno napasti Anglijo. Nastali so

mnogi požari. Eksplozije so bile tako močne, da so jih čuli celo v Angliji.

London, 17. nov. br. (Reuter.) O letalskih napadih na nemške vojaške objekte v pretekli noči je bilo nocoj objavljenih še nekaj podrobnosti. Velik napad na Hamburg se je pričel tik pred poldnevom in je trajal z majhnimi presledki skoro do jutra. Hudo je bila bombardirana glavna železniška postaja v Hamburgu. Bombe so treščile tudi v nekaj industrijskih objektov v Bittverderju, kjer so izbruhnili veliki požari. Razdejanji je bil tam več skladišč. Posebej so bile napadene letalske tovarne podjetja Blom & Foss.

Letala obalnega poveljništva so bombardirala nemška letalska oporišča v Abevilleu, Arrasu in Cambraiu. Na letališču v Cambraiu so bili razdejani skoro vsi objekti. Na nekem sosednem letališču je nastalo šest večjih eksplozij. Tudi na letališču v Abevilleu so bili doseženi pomembnejši uspehi.

Nemško vojno poročilo

Rezultat letalskih napadov na London in razna mesta v južni Angliji

Berlin, 17. nov. br. (DNB) Današnje poročilo nemškega vrhovnega vojnega poveljništva se glasi:

Pri množičnih napadih na London v noči od 15. na 16. novembra so bili doseženi, kakor poročajo na kolodvor, zadetki na waterlooski most, na nakladno v Paddingtonu, na planarno v Kenningtonu ter na dru-

go planarno v bližini Commercialdokov. Pri zadnjem so se mogli opaziti veliki požari.

V raznih mestih južne Anglije kakor v Portsmouthu in Southamptonu so bile hudo poškodovane vojaško važne naprave.

Dne 16. novembra so se napadi na London nadaljevali ter so bili bombardirani

razni kraji na južnovzhodni obali Anglije. V teku dneva so napadla nemška bojna letala zopet mnoge ladje. Potopljene so bile trgovske ladje z 8000 br. reg. tonami, tank 3000 br. reg. tonami in tovarna ladja z 2000 br. reg. tonami. Dva nadaljnji tovarni ladij sta bili močno poškodovani. Minirani angleški luk se nadaljuje.

V dopoldanskih urah 16. novembra je bil v Rokavskem prelivu samo kratek čas viden angleški krvnjo obstreljevan z dobrim učinkom od baterije nemške vojske. Angleška letala, ki so v noči na 17. novembra priletela nad Nemčijo, so napadla predvsem Hamburg, Bremen in Kiel. Na vojaško važnih ciljih je bila povzročena le majhna škoda. Na neki dok na kopnem je padla zažigalna bomba, ki pa so jo takoj pogasili. Napadena je bila tudi neka bolnišnica, toda mnogoštevilne odvračene bombe so padle na vrt, ne da bi povzročile škodo. Nadaljnji napadi so bili usmerjeni na stanovanjske okraje in naselbine. Povzročeni so bili požari na strehah, ki pa so bili naglo pogaseni. Mnogo bomb je padlo v Elbo ali pa na prosto ozemlje. Ubityh je bilo 14 ljudi, več pa ranjenih.

V noči na 16. novembra je bilo na severni francoski obali sestreljeno od mornariškega topništva eno sovražno letalo, v noči na 17. novembra je bilo drugo sestreljeno pri Hamburgu od protiletalskega topništva, tretje sovražno letalo pa so sestrelili nočni lovci. Pogreša se eno nemško letalo.

Pomanjkanje živil v Angliji

Amsterdam, 17. nov. AA. (DNB) Angleški minister za prehrano je imel v soboto po radiu govor, v katerem je dejal, da an-

gleške trgovske ladje še vedno dovažajo od časa do časa v Anglijo življenjske potrebščine, čuti pa se čedalje bolj pomanjkanje nekaterih življenjskih potrebščin. Prebivalstvo naj se zaradi tega pomiri in spriznari s tem, da bo nekaj časa brez teh življenjskih potrebščin. Zlasti se občuti pomanjkanje mleka.

Razbit nemški konvoj ob mehiški obali

Mexico, 17. nov. br. (UP.) Kakor znano, so v petek zvečer štiri nemške ladje odplule iz luke Tampico, kjer so bile zasidrane že nekaj mesecev. Ladje so natovile precej življenjskih potrebščin. Včeraj popoldne so se tri izmed njih nenadno zopet vrnile v luko. V pretekli noči pa se je pripeljala z velikim rešilnim čolnom v Tampico tudi posadka četrte ladje. Ta 3000-tonski parnik »Frühjahr«, last družbe Hamburg-Amerika-Linie, je bil na Karibskem morju potopljen. Potopila ga je lastna posadka. Kapitan ladje je ogorčen izjavil, da je nemški konvoj prestrgel angleški rušilec, očitno eden izmed tistih, ki so jih Angleži prešli od Zedinjenih držav. Kapitan je izjavil, da je rušilec zasledoval nekaj časa celo še motorni reševalni čoln, s katerim se je posadka ladje vračala v Mehiko. Ostale tri ladje, »Rhein«, »Idarwalde« in »Orinoko«, so nepoškodovane.

Po domnevah tujekskih političnih krogov so imele nemške ladje nalogo, da založe z življenjskimi potrebščinami nemško vojno ladjo, ki je zadnje čase operirala na Atlantskem oceanu in napadala angleške konvoje.

Spopad dveh naziranj

Po izjavi ameriškega ministra Knoxa je pomoč Angliji nujno potreben prispevek za obrambo načel demokracije

New York, 17. nov. br. (UP.) »Su day Graphic« poročlja izjavo, ki jo je dal njegovemu poročevalcu ameriški ministar za vojno morarice Knox. Knox je med drugim izjavil:

»Naša pomoč Veliki Britaniji je nujna in nepreklicna. Ameriška smatra sedanjo vojno za spopad dveh življenjskih načelov. Državljan Zedinjenih držav so si nejasnem, da gre sedaj za vse, kar najvišje cenijo in kar je osnova vsega n'ovega državnega in socialnega sistema. Njihova pripravljenost, braniti načela demokracije,

je, ne pozna mej. Vsi naši ljudje priznavajo, da je sleherna pomoč Veliki Britaniji absolutno potreben prispevek za obrambo teh načel.

Nato je v razgovoru z novinarjem obeležil vojaške priprave v Zedinjenih državah. Naglasil je, da ni ladjedelnice v Zedinjenih državah, ki ne bi bila že do let pri gradnji vojnih ladij prehitela rokov, ki so v ameriškem pomorskem gradbenem programu določeni za gradnjo posameznih ladij.

Kitajski vpad v Indokino

Sanghaj, 17. nov. AA. (DNB) Vlada francoske Indokine poroča, da so kitajske nerodne čete v petek prekorale mejo Indokine in prodre 90 km daleč do mesta Laihu v severovzhodni pokrajini Tonkinga. Oborožene sile francoske Indokine

so odbile kitajske čete in jim prizadele hude izgube.

Hanoi, 17. nov. br. (Stefani) Danes je bil objavljen službeni komunik, ki pravi, da so kitajske irregularne čete vdrele v francosko Indokino in se pojavile v krajih, ki so le 90 km severno od Laičaja. Francoske vojske sile so takoj nastopile proti Kitajcem in jih prisilile k umiku. Prizadele so Kitajcem velike izgube.

Pritisk na Turčijo

Bolgarski listi napovedujejo predlog osovinskih sil Turčiji, naj se odrede zavezništvo z Anglijo

Sofija, 17. nov. p. Po pisanju bolgarskih listov se po poslednjem berlinskem sestanku Molotova z nemškimi državljani ki se očrtava obliki pojmovanja, ki se izraža v bolgarski javnosti o posledicah, ki jih bodo imeli ti razgovori za razvoj položaja na jugovzhodu Evrope. Bistvo bolgarskih komentara je obstoj v tem da se more po berlinskem sestanku smatrati mir na Balkanu kot zagotovljen »Zarja« piše, da se more domnevati, da bo tudi Turčija izpremenila svojo zunanjo politiko, ter jo usmerila tako, kakor je vidita Jugoslavija in Bolgarija, ki se skušata s svojim nevtralnimi zadržanjem izogniti konfliktom ter ohraniti balkanski mir.

List »Zarja« prinaša na vidnem mestu tudi poročilo Columbia Broadcasting sistema, po katerem sta se Nemčija in Rusija odločili, da predlagata Turčiji, naj prekine zvezo z Anglijo. Kot protuslogu bi Turčiji predlagale osovinske sile in Rusija popolno jamstvo njene neodvisnosti. Isto poročilo govori o velikem vojnem načrtu »osovinskih sil« in Rusije za preprečitev omejitve Sredozemlja, ki bi ga hotela izvršiti Anglija. Rusija bi dobila izhod v Perzijski zaliv, čimer bi se ji zagotovil vzhodni del sveta, osovinske sile pa bi s sodelovanjem Francije in Španije v Evropi prevzele oblast nad južnim delom Sredozemskega morja, s čimer bi izgubila Švedski prekop in Gibraltarski preliv svoj strateški značaj, ki ga imata sedaj glavni namen tega načrta je paraliziranje angleške moči na jugovzhodu.

List »Mire« piše, da ustvarja položaj Nemčije v Rumuniji in na Crnem morju ter Italije v Afriki nove možnosti za operacije proti Solunu, obenem pa dovaja osovinske sile v novo razmerje napram ostalomu svetu. V takih okoliščinah se morejo v kratkem pričakovati nove poteze. Kljub vsemu velikih presenečenj kot posledice sestanka v Berlinu ni treba pričakovati, ker so splošne smernice svetovne politike že davno začrtane.

Turški poslanik v Berlinu na poti v Ankaru

Carigrad, 17. nov. AA (Reuter) Turški poslanik v Berlinu Gered je prišel v Carigrad in se nadaljeval pot v Ankaru.

Carigrad, 17. nov. br. (Stefani.) Danes

Antonescu o svojem obisku v Rimu

Rim, 17. nov. o. Ob odhodu iz Rima je general Antonescu dal novinarjem krajšo izjavo, v kateri je izrazil svoje zadovoljstvo nad sprejemom, ki mu je bil prirejen v Rimu. Dejal je, da ne bo nikoli pozabil, kar je videl in doživel.

Kar se tiče razgovorov, ki sta jih imela general Antonescu in rumunski zunanji minister knez Sturca z Mussolinijem in Ciano, poročajo današnji listi, da so razpravljali o vseh vprašanjih, ki se tičejo italijansko-rumunskoga sodelovanja. Govorili so tudi o sodelovanju Rumunije z obema veleislama osi na političnem in gospodarskem področju.

Akcija generala De Gaullea v Afriki

Rim, 17. nov. o. »Popolo d'Italia« poroča v zvezi z akcijo generala De Gaullea v francoski Ekvatorialni Afriki, da sta španija in Portugalska podvezeli v svojih kolonijah v osrednji Afriki vse potrebne ukrepe, da zaščitita svoje interese. Akcija generala De Gaullea se izvaja po načrtu, ki ga je pripravil angleški generalni štab. Oporišče v francoski Ekvatorialni Afriki naj bi prihodnje pomladi služilo kot zadnje britanski vojni položaj v centralni Afriki. V zvezi s tem trdijo, da sta veleislamski francosko vladno pooblaštili, da lahko tudi ona podvzame vse potrebne vojaške ukrepe za zaščito svojih interesov v Afriki.

Hudo neurje nad Španijo

Vigo, 17. nov. AA. (DNB) V vsej pokrajini severne meje divja strašno neurje z viharjem, ki ovira ladijski promet Ribici že osam dni ne love. Telefonske in brzo

Maribor čez nedeljo

Maribor, 17. novembra

Za zimsko pomoč revnim solinarjem

Akcija za zimsko pomoč revni šolski deci so organizirala ženska društva v Mariboru, ki so zasnova tri dobrodelne akademije, katerih čisti dohodek je namenjen plemeniti zimski pomoči siromašni mariborski šolski mladini. Prva akademija je bila večer popoldne v polni dvorani Sokolskega doma. Namenjena je bila predvsem mariborski šolski mladini. Sredi je bila druga akademija s pestrnim in smiselno izbranim sporedom, pri katerem so postrtovalno sodelovali gojenec mariborskih srednjih šol in matične glasbene šole. Dvorana je bila polno sedena, s svojo navzočnostjo so postali krasni večer tudi predstavniki vojske in civilne oblasti, zastopniki mariborskega nacionalnega življenja. Prisrčni uvodni besedi je sledil nastop moškega zbora klasične gimnazije pod vodstvom osmošolca Ernesta Zakravskega. Pri solističnih točkah so se odlikovali Duška Sekulova s svojim prisrčnim plesom ob klavirski spremljavi M. Debevece, goslač Boris Nebesah ob klavirski spremljavi prof. U. Vrabca, pevka Dana Pisančeva ob spremljavi I. Kaukerjeve, harfistka Milena Lukeževa, goslač P. Györffy ob klavirski spremljavi M. Pečka. Zaključno točko prvega sporednega dela je strumno izvajal naraščaj Sokola Maribor I. s svojim rajalnim nastopom. Zelo se je uveljavil solist B. Gntušek s svojim izdatnim in lepo solanim glasovnim materialom ob spremljavi prof. H. Družovića, nadalje klavirist Milko Pečko, tenorist H. Žunec ob spremljavi prof. V. Lasinca, sifajni goslač Ivan Pall ob

je prispejal v Carigrad turški poslanik v Berlinu. Od tod je takoj nadaljeval svojo pot v Ankaru. Kolikor je bilo mogoče zvedeti, bo pristojnim faktorjem v Ankari poročal o najnovejšem razpletu diplomatske situacije in predvsem o rezultatih razgovorov Molotova v Berlinu, kolikor se tičejo neposredno Turčije. V Ankari se bo mudil samo dva dni, nakar bo takoj odpotoval nazaj v Berlin.

Dva bloka

Ljubljana, 17. nov. AA. (Stefani.) Veliki načrt politične in diplomatske akcije, katere glavne smernice so bile določene na berlinskem sestanku in dopolnjene v Florenci, je v polnem razvoju. Obisk Molotova v Berlinu, ki je sledil 40 dni po podpisu trojnega sporazuma, obisk Serrana Suerija v Berlinu in stalni stiki z vlado v Vichyju kažejo, da dobiva ta načrt, ki je bil zasnovan v Berlinu in Rimu, čim dalje bolj jasne obrise, piše Ansaldo v »Gazzetti del Popolo«. Kljub uradni rezerviranosti zainteresiranih vlad se more jasno videti glavni cilj, h kateremu teži diplomacija sil osi in ki je ustvaritev političnega sistema vseh evropskih držav, čigar središče bosta Nemčija in Italija. K temu je treba dodati še nadaljevanje že obstoječih odnosov osovinskih sil z Rusijo na eni strani in Japonsko na drugi strani, da bo mogoče ustanoviti evrazijski blok, čigar člani bodo sodelovali s silama osi, da jih ne bi Angleži potegnili v svoje intrige. Tako bo ustvarjena koalicija sil, ki so neposredno zainteresirane, da britanski imperij izgine, in ki imajo poleg tega interesa, da preneha britansko izkoriščanje sveta. V tej vojni računa Anglija samo na eno pomoč in sicer Zedinjenih držav. Tako se poleg koalicije sistema sil osi pripravlja anglosaški blok, v katerem bo Anglija vodila borbo, dočim jo bodo Zedinjene države preskrbovale. Ansaldo pravi, da predstavljata velika ameriška podjetja samo utvar, ker je treba poleg proizvodnje tudi to, kar se proizvaja, dobaviti. Zedinjene države bi morale dobavljati osemkrat več letal, kakor pa jih imata sili osi. Ansaldo pravi na koncu članka, da je v tej gigantski borbi odločitev odvisna od odpora enega in drugega. Odločilni udarec bo zadala tista sila, ki bo do konca gospodar in bo imela več vere in moči.

javne zveze med Vigom, Lizbone in Madridom so bile v soboto več ur prekinjene. Če ne bo prenehalo deževati, bodo zopet velike poplave. Tudi žetev bo popolnoma uničena.

Regent Horthy okrevalec

Budimpešta, 17. nov. AA. Po zdravniškem poročilu je regent Horthy že ozdravel.

Obletnica osvobođenja Petrovgrada

Petrovgrad, 17. nov. p. Ob prisotnosti zastopnika vlade, ministra za telesno vzgojo Pantića, velikega števila zastopnikov vojske in civilnih oblasti, kakor tudi ogromnega števila Sokolov je Petrovgrad danes slovesno proslavil svoje osvobođenje. Svečanosti je prisostvoval tudi general v pokloju Dragotin Ristić, ki je leta 1918 na čelu srbskih čet vkorakal v Petrovgrad.

Hrvatsko-nemško društvo v Zagrebu

Zagreb, 17. nov. o. Sredi je bil tu občni zbor Društva prijateljev Nemčije ki šteje blizu 1000 članov. Na obćnem zboru je bil sočasno sprejet predlog, da se opravila spremene. V bodoče se bo društvo imenovalo Hrvatsko-nemško društvo v Zagrebu. Na obćnem zboru je bilo izvoljeno tudi novo predsedništvo. Predsednik je ostal vsečlanski profesor Djuro Stanić pod predsednika pa sta veletrovec Leon Grivić in predsednik okrožnega sodišča Malinar.

Zemunska vremenska napoved Spremenljivo vreme zlasti v severni polovici države, v ostalem pretežno oblačno po vsej državi. Deževalo bo v zapadni polovici. Toplotne spremembe malhne. Sonce vzhaja ob 6.39 in zahaja ob 16.07.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 17. novembra

Za zimsko pomoč revnim solinarjem

Akcija za zimsko pomoč revni šolski deci so organizirala ženska društva v Mariboru, ki so zasnova tri dobrodelne akademije, katerih čisti dohodek je namenjen plemeniti zimski pomoči siromašni mariborski šolski mladini. Prva akademija je bila večer popoldne v polni dvorani Sokolskega doma. Namenjena je bila predvsem mariborski šolski mladini. Sredi je bila druga akademija s pestrnim in smiselno izbranim sporedom, pri katerem so postrtovalno sodelovali gojenec mariborskih srednjih šol in matične glasbene šole. Dvorana je bila polno sedena, s svojo navzočnostjo so postali krasni večer tudi predstavniki vojske in civilne oblasti, zastopniki mariborskega nacionalnega življenja. Prisrčni uvodni besedi je sledil nastop moškega zbora klasične gimnazije pod vodstvom osmošolca Ernesta Zakravskega. Pri solističnih točkah so se odlikovali Duška Sekulova s svojim prisrčnim plesom ob klavirski spremljavi M. Debevece, goslač Boris Nebesah ob klavirski spremljavi prof. U. Vrabca, pevka Dana Pisančeva ob spremljavi I. Kaukerjeve, harfistka Milena Lukeževa, goslač P. Györffy ob klavirski spremljavi M. Pečka. Zaključno točko prvega sporednega dela je strumno izvajal naraščaj Sokola Maribor I. s svojim rajalnim nastopom. Zelo se je uveljavil solist B. Gntušek s svojim izdatnim in lepo solanim glasovnim materialom ob spremljavi prof. H. Družovića, nadalje klavirist Milko Pečko, tenorist H. Žunec ob spremljavi prof. V. Lasinca, sifajni goslač Ivan Pall ob

glasbenim vodstvom dirigenta L. Herzoga in v režiji A. Harastovića. Naslovno vlogo je lepo podala J. Igljević, dočim je bil Kamušićev lik preje paš ko cesar. Gardnema oficirja Konrada je interpretiral A. Mančević, knežinja ludwigsberška pa E. Starčeva. Zelo posrečena je bila podoba nrasvetnega komisarja Franderja v prikazu E. Verdonika, prav tako Linči M. Lubjeve. Uspesno so se uveljavili v komičnem triu P. Kovičev Bilovec, Spanbergerica V. Kovičeva in Harastovičev Toni. Navzlic trudu ni imela opereta želenega uspeha, ker je povsem nesodobna in preveč arhaična. Prav gotovo pa bi je ne smeli izbrati za otvoritveno glasbeno predstavo v novi sezoni.

Ljubljanski inženjerji in arhitekti v Mariboru

Danes je prispeval v Maribor skupina ljubljanskih inženjerjev in arhitektov. Mariborski stanovski tovariši so jim pripravili lep sprejem. Pod vodstvom prof. Baša so si ogledali mariborski muzej v novo urejenih grajskih prostorih in druge mariborske kulturne ustanove, nato pa so se odpeljali po novi pohorski avtomobilski cesti

Grabancijaši pridejo v Ljubljano

V dvorani kina Sloge bodo jutri in v sredo vsakokrat ob 20. uri priredili dva humoristična večera

Pod okriljem sekcije Združenja gledaliških igralcev v Ljubljani priredi zagrebški humoristični teater »Grabancijaši« dva zabavna večera s humorističnim, vseskozi veselim sporedom v dvorani kina »Sloge«. Kdo so »Grabancijaši«? Ljubljenci zagrebškega občinstva, najodličnejši zastopniki vedre umetnosti, člani zagrebškega Narodnega gledališča, ki so ustanovili v Zagrebu svoj lastni mali oder, kjer nastopajo v največje veselje in razvedrilo občinstva. Že skoraj leto dni nastopajo »Grabancijaši« v Zagrebu z velikim uspehom, s tedensko menjajočim se sporedom, vselej pri nabito polni dvorani. Na sporedu imajo kratke, vesele, zabavne enodejanke, humoristične prizore, aktualne dogodke z vseh področij dnevnega življenja, ki jih podajo v šaljivi obliki. Pri tem popularizirajo razne popevke in moderne »slagerje« in tako nudijo zagrebškemu občinstvu toliko zabave, veselja in razvedrila, da si povprečni Zagrebčan ne more več misliti tedna brez predstave »Grabancijašev«.

Zdaj pridejo na kratko gostovanje v Ljubljano. Samo dva večera bodo nastopili pri nas — v torek in sredo — vsakokrat ob 20. uri v dvorani kina »Sloge«. Spored se bo od prve do zadnje točke menjal vsak večer in niti ena točka ne bo ponovljena ker imajo v svojem repertoarju toliko učinkovitih stvari, da bi lahko

Aranžerski naraščaj razstavlja

Po zaključku tečaja so pokazali sadove svojega dela

Ljubljana, 17. novembra V prostorih bivšega kina »Tivoli« je bil zadnjih pet tednov aranžerski tečaj, ki ga je priredilo ljubljansko društvo izloženih aranžerjev pod vodstvom strokovnjaka aranžerja Iva Berška. Po otvoritvi tega tečaja, smo o njegovem delu že poročali, zato sedaj na kratko povzemamo, da je bilo zanj zlasti med ljubljanskim zborom trgovskih pomočnikov in pomočnic veliko zanimanje. Udeleževalo se ga je večer za večerom okrog 30 tečajnikov, od tega skoro polovica žensk. Vsi so pokazali veliko vztrajnosti in truda za teoretično in praktično delo, ki se jim ga smotrno, vestno in temeljito razlagali vodje tečaja Iva Beršek o splošnih in specialnih nalogah aranžerske stroke. Jože Trpin o risanju, pisavi in razpršnih tehnikah za napise in plakate ter Slavko Zevnik o dekorativni pisavi. Po pettedenskem trudopolnem delu je bil sredi tečaja zaključen, k ooficielnemu zaključku pa so priredili povabilo poleg članstva tudi zastopnike oblasti, zainteresirane trgovske kroge in zastopnike tiska, da se na lastne oči prepričajo koliko so tečajniki v času pouka pridobili praktičnega znanja za samostojno ureditev izložb.

V dokaj majhnem razstavnem prostoru se je sredi zbralo prav lepo število občinstva, med njimi tudi častni člani društva dr. Ivo Pless kot zastopnik TOI g. Kette v imenu gremija trgovcev častni član g. Saša Santel, zastopnik župana g. Lukič, predsednik pomočniškega zbora g. Loize Sitar, zastopnik Trgovskega društva »Merkur« g. Skrainar in drugi. Na žalost med lehim številom trgovskih pomočnikov in pomočnic ni bilo oraziti ljubljanskih trgovcev, kar je vsekakor zelo nepozornost, če pomislimo, da prav nim aranžersko sposobni in izvršbeni pomočniki v prvi vrsti korist.

V imenu odsotnega predsednika g. Zvonka Čulka je vse navzoče toplo pozdravil tajnik g. Slavko Zevnik. V kratkem govoru je očrtal namen in pomen tečaja in otvorilne razstave. Izrazil je željo, da bi bilo klubu tudi v bodoče možno delati v tej smeri, po možnosti še bolj kakor doslej sistematično in z večjo moralno in gnotno podporo s strani zainteresiranih. Klub se za to podpora v bodoče toplo priporoča, tem lažje, ker je izpolnil svoje naloge spričo danih skromnih pogojev.

Za tajnikom je govoril vodja tečaja aranžer tvrdke I. C. Mayer Ivo Beršek. Obirneje se je v uvodu ustavil pri nalogah aranžerskega dela nato pa je s priznanjem poročal o delu in uspehih ki so jih tečajniki in tečajnice ob napornem izobraževalnem delu vrhu vseh dnevnih službenih zahtev večer za večerom dosegli. Uspeh je tem večjega priznanja vreden, ker se je moralo delo v tečaju boriti s precej skromnimi sredstvi.

Na kraju so se k besedi oglašili zapovrstjo še zastopniki, ki so se vsi od kraja izražali pohvalno o samem namenu tečaja, o tečaju in njegovem strokovnem vodstvu ter končno o nedvomno doseženih uspehih. Zadnji je govoril v imenu tečajnice in tečajnikov g. Kroupa, ki se je klubu, vodji tečaja in ostalim učiteljem prav toplo zahvalil za ves trud, ki so ga bili deležni.

Po govorih, v katerih je bilo mimo drugega splošenih mnogo koristnih pobud, misli in predlogov za nadaljnje delo, so si prisotni z velikim zanimanjem ogledali

na Pohorje, kjer so si ogledali posamezne planinske postojanke. Zvečer so se vrnili v Ljubljano.

Drava 3 metre nad normalo

Cez noč je Drava narasla za skoraj tri metre nad normalo. Na površini je zelo motna in zamazana. To daje sklepati, da so bili v gornjem toku reke veliki nalivi, ki so povzročili nenadno naraščanje pritokov in Drave same.

Kam?

Munda Magdalena je v zaskrbljenosti za usodo svojega sina prijavila policiji, da je pred dnevi izginil od doma v Krempeljevi ulici št. 3 njen sin Karol, za katerim poizveduje sedaj policija.

Nezgoda kolesarke

V Strmi ulici se je hotela kolesarka Vera Brulčeva izogniti nekemu moškemu, ki ji je prihajal naproti. Pri tem pa je priletela v občestni telefonski drog. Reva si je močno poškodovala noge in glavo. Obležala je na cesti nezaveznata. Prepeljali so jo v bolnišnico.

Grabancijaši pridejo v Ljubljano

V dvorani kina Sloge bodo jutri in v sredo vsakokrat ob 20. uri priredili dva humoristična večera

nastopali z dnevno menjajočim se sporedom skoraj ves mesec.

V njihovem zboru so znani umetniki zagrebškega gledališča Dean Dubajić, Vlaho Paljetak, V. Afrić, Pepica Varaždinska, Regina Dalmado, Lavrentić in še nekaj drugih. Spored prvega večera obsega tele točke: otvoritvena »Himna Grabancijašev«, Pepica Varaždinska poje hrvatske narodne pesmi; »Jecanja«, šala (Afrić in Lavrentić); Vlaho Paljetak poje šansone in kuple; »Razprava brez besede«, izjava celotni zbor; Regina Dalmado poje popevke; »Stol resnice«, šala (Varaždinska, Afrić, Dubajić); »Mon chapeau«, šala v izvirniku; »Norščina«, ilustrirana šala; Dubajić in Paljetak, duoreportaza; »Čigav je otrok?«, splitska komedija (nastopijo Afrić, Dubajić, Paljetak, Dalmado, Varaždinska in drugi). Med posameznimi točkami bo občinstvo razveseljeval orkester »Sloge«.

Kakor kaže objavljeni spored prvega večera, bo imela Ljubljana dovolj prilike, pošteno se nasmejati in zabavati ob užitku, ki si ga vsak ljubljancin želi. Vstopnice se že dobe pri blagajni kina »Sloge«. Priporočamo občinstvu, da takoj poseže po njih in si jih nabavi naprej, ker je zanimanje za prireditve prav veliko. Spored drugega večera bo objavljen v časopisju v torek in sredo.

Aranžerski naraščaj razstavlja

Po zaključku tečaja so pokazali sadove svojega dela

Ljubljana, 17. novembra V-15 izložbah, ki jih je zelo postrtovalno v ogrodju izdelal društveni predsednik Čulki, je 30 tečajnikov po predhodno od vodje pregledanih in popravljenih samostojnih načrtih uredilo izložbe, deljene po raznih trgovskih strokah, pač po tem, iz katere stroke izhaja. Delo, ki so ga tečajniki pri tem pokazali ni priča le dobre podlage, ki so jo načrpal v tečaju, ampak obeta našemu mestu tudi povečan krog tistih, ki so doslej itak že priznava okusno in v sodobnem stilu urejali izložbe naših trgovin. Prav zato tistim trgovcem, ki so to delo podprli tudi s potrebnimi sredstvi, z razstavljenimi predmeti, ne bo moglo biti žal, da so se izkazali ustrežljivo. Isto velja za prodajalnico mestne elektrarne, ki je z izposojenimi reflektorskimi svetilkami šele prav podkrepila učinek izdelanih izložb.

Na podlagi vsega navedenega obisk razstave, ki bo odprta ves tekoči teden toplo priporočamo, ne le trgovcem ampak ljubljanskim mečanom sploh. Pozor, most, ki jo bodo temu delu izkazali, bo gotovo dobra moralna opora prirediteljem in tečajnikom.

Dva zasuta delavca so rešili

Ljubljana, 17. novembra.

Za Bežigradom v Kobariški ulici, pri vili inž. Baeblerja, se je danes popoldne primerila neizgledna, ki po vsej sreči ni imela prehudih posledic. Dva delavca, ki zalozila varstva spita v še ne povsem dograjeni vili, sta šla iz dolgega časa prostovoljno konat stranišni kanal. Ker sta delala sama brez nadzorstva in strokovnega vodstva, se je kanal, ki ni bil zadosti opežen, namkrat sesul in je zemlja pokopala oba delavca. Zgodilo se je to v mraku. Bila je edina sreča, da so neizgledno oznažili otroci, ki so se igrali blizu na trav-

Huda lovska nesreča

Živinozdravnik iz Kranja zadet v glavo

Kranj, 17. novembra

Lovske nesreče so pogoste. To po ne gre za smrtni primer, vendar je nesrečnik, ki si ga je usoda v tem primeru izbraja, zelo hudo prizadet. Kakor pripovedujejo lovci iz Kranja, so priredili preteklo nedeljo pogon na zaice v okolici Kranja. Dva lovca sta si stala nasproti v razdalji nekaj 80 m. v nekaj metrov široki presek. Na lepem se pojavi pred znanim kranjskim lovcom, živinozdravnikom z Vinkom Bedenkom, v razdalji nekaj korakov za jec. Zajec se je lovca prestrašil nekajkrat je poskočil pred njim in ves zmeden sedel naravnost predem. Ker je za sabo čutil psa, pred seboj pa videl lovca ni vedel, kam bi pobežnil. Živinozdravnik ni hotel streljati naniž, Bržčas mu je bil za jec preblizu, malo pa tudi ne zaradi sosed, da je stal v smeri zajca. Ko je opazil, da je sosed oddaljen od njega nekaj 80 m. dvignil puško in pričel meriti na zajca, je g. Bedenk dvignil roko in s tem sosedu skušal pokazati, naj tudi on ne strelja. Toda ta trenutek je že počil usodni strel. G. živinozdravnik je zaskrbele na glavi in kri mu je zalila obraz. Nesrečnik je začutil več šiber v licu, strašno

niču in so opozorili mimo idoče na zapana delavca. Ljudje so poklicali na pomoč gasilce in reševalni avto. V nekaj minutah je bil avto na kraju nesreče in gasilcem je takoj uspelo izveči oba delavca iz zasutega jarka. Eden izmed delavcev je imel le lahke poškodbe na nogi in ga ni bilo treba prepeljati v bolnišnico.

Poroka, v Ljubljani sta se poročila tenik s. Alojzij Suln iz Trbovelj in glčna. Ivana Brieljeva iz Ljubljane. Čestitamo!

JNAD „Jugoslavija“ za pomoč tovarišem

Ljubljana, 17. novembra.

Skupno z akademskim starešinskim društvom »Jadrana« je danes popoldne JNAD »Jugoslavija« priredila v prostorih Trgovskega doma dobrodelno akademijo z izbranim sporedom in zabavo s plesom.

Akademijo, ki je bila prav dobro obiskana zlasti od mladine, je otvoril predsednik društva Emil Namar. Ko je pozdravil vse navzoče, posebno še prisotne starešine, predsednika starešinskega društva primarija prof. dr. Alojza Zalokarja in člana, predsednika Jadranske straže, bivšega podbana dr. Otmarja Pirkmajerja, ravnatelja Josipa Reiserja, univ. profesorja dr. Sajovica, inž. Slavka Zajca ter dr. Branka Vrčona, je v krajšem govoru pojasnil navzočnim pomen prireditve. — JNAD »Jugoslavija« pod vodstvom nedavno izvoljenega novega odbora je sklenila mimo drugega akademskega in narodno obrambnega dela posvetiti dober del svoje pozornosti ne le moralni, ampak tudi emotivni pomoči svojih tovarišev članov. Ke' tudi v njenih akademskih vrstah ne manjka takšnih, ki dele usodo splošne gnotne zagate »osovenskega študenta, so se odločili prirediti akademijo.

Z izbranim sporedom so se udeležencem na katerih pomoč so pod geslom »pomoč tovarišu« potrkali, popolnoma oddolžili. Prva je »stopila« gđ. Nada Stritarjeva, ki je ob Adamčević klavirski spremljavi zapela arijo iz Verdijeve »Traviate« in žela zanj tako toplo priznanje, da je dodala še valček iz Gounodove opere »Romeo in Julija«. Sledila je odlična recitacija g. Marjana Bergerja Jiři Volkerjeve »Balade o kurjačevih očeh« v prevodu Mileta Klondiča. Na klaviru je spremljala recitatorja gđ. Draža Pregelj. Spored je zaključil g. Božo Škerlj, ki je zapel Parmovo pesem »Poslednja noč« in žel zanj topel aplavz. Na klavirju ga je spremljal g. Otmar Lavrenčič.

S tem je bil spored zaključen in predsednik je pozval navzoče naj se udeleže proste zabave s plesom. Tem p-zivu so se ob prvih zvokih valčka, ki ga je zaigral Adamčević jazz, vsi prisotni, zlasti mladina, prav radi odzvali. Razvila se je prav prijetna intimna zabava. Damski komite, v katerem so postrtovalno sodelovale ge Pucova, Breznikova, Mačkovičova, Trtnikova, Jeranova, Lapajnetova, Jerucova in Brandstadterjeva je mimo drugega poskrbel tudi za odlični buffet. Zal pa je prireditelje, ki jim je akademija gotovo tako moralno kakor emotivno, po pričakovanju uspeła, nekoliko neprijetno prizadelo, da je bil s strani starešin ki se gotovo v prvi vrsti poklicani nuditi naraščaju vsjo pomoč, odziv kar neznačen.

Gospod Branc sili v svojo nesrečo

V sobotnem »Slovencu« priznava, da je on pisec grdega napada, ki ga je objavil v istem listu 12. t. m. in si ga drzne zdaj imenovati »stvarno kritiko« mojega predavalnega nastopa v Ljubljani. Vesel sem, da sem mu to priznanje izbežal, kajti zdaj naj se g. Janko Branc, univerzitetni asistent in dika individualnooblikovnega, umetniškoestetskega snemanja planinske flore v cvetličnem lončku in steklenem kozarcu (z barvanimi papirnimi ozadji) kar pripravi, da se bodo še z druge strani, ne samo moje, razgalili nečestni motivi njegovega početja. (Da so mu pri »Slovencu« tako nerodno nasledili, mi ne gre, v glavo).

Vendar pa se moram g. Brancu pred tem zahvaliti za izvrstno reklamo, ki jo je napravil proti svoji volji. Dvorane mi polni in mi daje zaščodenje, ko vidim, da slovenska javnost ni tako neumna, da bi sprejemala brez lastne glave sugestije zavisti in užaljene samoljubnosti, kakor je menda pričakoval. Iz hvaležnosti ga vabim, naj si pride ogledati poraz, ki ga bo doživel ob ponovitvi predavanja v Ljubljani. Tam bo, g. Branc, mesto za poljubljanje pik in tudi vejic v vaši »kritiki«. Ne zamudite!

Karlo Kocjančič

Smrt ruskega artilerijškega strokovnjaka

Moskva, 17. nov. AA. (DNB) Kakor javljajo listi, je v Moskvi umrl general prof. Vladimir Grendal, ki je bil eden izmed najboljših artilerijjskih strokovnjakov sovjetske vojske.

Novotvorbe - rana naših dni

Zavodu za pobijanje raka bi morali država in javnost posvetiti mnogo večjo skrb

Kadar se človek bliža mračnemu poslopju nekdanje šempetrske vojašnice tam za kalno Ljubljano nasproti stare cukrarne, si nehoti zastavi vprašanje, ali je mogoče, da bi bili za tistimi od časa razjedeni zidovi prostori tako važne ustanove, kakor je banovinski institut za raziskovanje in zdravljenje novotvorb. Vse dvome pa kaj kmalu razprši napis nad vrati v Lipičevi ulici št. 2. Tem večje je presenečenje vsakega obiskovalca, ko se znajde v izredno higienično urejenem hodniku in predm nadstropju, po katerem so včasih odmevali težki in strumni koraki vojakov, čeprav gledajo okna na neprijazno dvorišče bivše vojašnice.

Ijenjske razmere in način življenja. Pomankanje higijene in srednjem veku, je povzročilo, da se je strahotno razširila kuga; takratna praznovernost pa je preprečila vsako možno obrambo. Vsi so bili prepričani, da je to le »božji bič«. V razuzdani družbi renesančne dobe, ki se je vdajala prekomernemu uživanju, so zavladale spolne bolezni. Tuberkuloza se je razpasla v 19. stoletju, ko ni mogel razvoj higijene slediti silnemu razvoju industrije, ki je privedel množice delavcev v kot nalašč za razvoj tuberkuloze urejene razmere. Bolezen 20. stoletja pa je — rak!

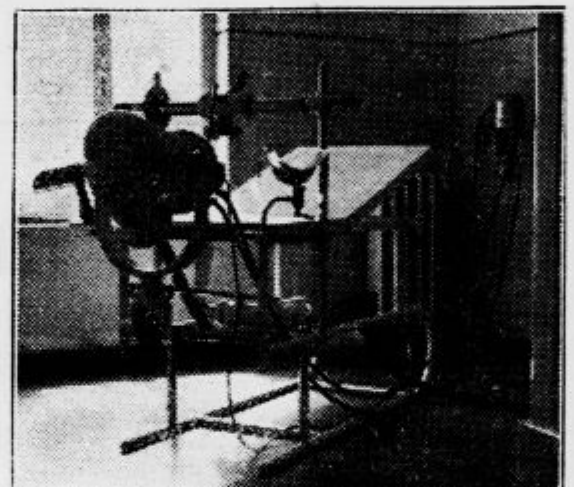
Nobelov nagradjenec, prof. Otto Warburg je izjavil, da v vseh državah, ki se bavijo

rizu. Takrat je imel 12 postelj, danes jih ima 60. Takšni zavodi so še v Marseillu, Bordeauxu in Saint Etienneu. 1888. leta sta darovala Astor in Elizabeth Collum milijon dolarjev. S tem denarjem je bil ustanovljen v New Yorku »General Memorial Hospital for the Treatment of cancer and allied diseases«. Enajst let pozneje je odobrila vlada kredit za ustanovitev laboratorija za raziskovanje raka. Istega leta je bila ustanovljena tudi posebna komisija za proučevanje raka s prispevkom neke gospe. V Buffalu pa je bil ustanovljen prvi, izključno raziskovanju raka posvečeni laboratorij.

Zanimivo je, da se je začela sistematska borba proti raku prav v slovanski državi, v Poljski. V razdobju od 1900. leta do svetovne vojne pa je vodila načrtno borbo proti raku Rusija. 1903. je bil ustanovljen v Moskvi prvi institut za pobijanje raka in je kmalu razpolagal s 130 posteljami. 1911. leta je uredila družina Elisejev v Petrogradu trinadstropno bolnišnico za zdravljenje raka za 50 bolnih žensk. 1906. leta je imel Petrograd 6 ginekoloških in diagnostičnih ambulant. 1914. leta bi se bil moral vršiti prvi vseruski kongres o raku, kar pa se zaradi vojne ni zgodilo. — V Nemčijo so se sestajali že 1899. leta zdravniki v zasebnem stanovanju prof. E. v Leydena v Berlinu in proučevali vprašanje raka. 1905. leta je bil ustanovljen komite za proučevanje raka v Karlsruheu na iniciativo prof. Czernya iz Heidelberga. Leto pozneje je bil ustanovljen v Heidelbergu s privatnimi sredstvi Samariterhaus pod upravo prof. Wernera. Podobno je bilo v Angliji in drugod.

Razmah borbe po vojni

Kakor pred svetovno vojno, tako se je tudi po koncu sovražnosti, nadaljevala borba proti raku. V Franciji so vodili to borbo celo med vojno. V Parizu so organizirali boj proti raku v času, ko so mesto obstrlevali Nemci. Če bi se hoteli na krat-

Mali aparat za obsevanje

ko samo dotakniti najvažnejših dogodkov v borbi proti raku po svetovni vojni, bi nam zmanjkalo prostora, zato naj omenimo le še nekaj mecenov. 1932. leta je zapustil g. Elie Lazard pariškemu radijskemu institutu 3 milijone frankov. 1934. leta je prejel center za pobijanje raka v Lilleu od anonimnega dobrotnika kar 4 grame radija. O priliki 70 letnice švedskega kralja Gustava V. so priredili po vsej državi nabiralno akcijo, ki je vrgla 5 milijonov kron, Gustav V. pa je ves denar določil za borbo proti raku. Norvežani so nabrali 3 milijone kron. Od 1935. leta dalje pobirajo v Cremonu (Italija) po 10 centesimov od vsakega prebivalca na leto. Predsednik Masaryk je daroval 1921. leta 100.000 Kč. Madame Marija Curie-Sklodowska, je darovala 1000 mg radija. 1934. leta je zapustil comte Jakob Potocki vse svoje imetje (300 milijonov zlotov) za pobijanje raka. Istega leta je ustanovila družina Mitsui na Japonskem, najbogatejša družina na svetu, komitet »Mitsui Hoon Kai« s kapitalom 30 milijonov jenov. Kakor vidimo, si vsi kulturni narodi na vse načine prizadevajo omejiti rakasta obolenja. Zato je dolžnost vsakega zavednega Slovence, da po svojih močeh prispeva v borbi proti raku. Čeprav smo malčestvilni, smo če hočemo. Dokazov za to menda ni treba navedati.

Banovinski institut za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani, vzdržuje

Ignac Koprivec:

HUDA URA

Zunaj je treskalo, kakor da bi se bližal sodni dan. — Tri dni je ležala nad polji blazna vročina, ki je izžigala iz zemlje skoraj slednje koreninice. Trate so postale rjavkaste; korenine krute so orumenele. Zvila je listje v svedre, ki so otrdeli in postali skoraj prosojni. Zita, ki so bila pred dozoričevjo, so ponizno povešala obilno klasje, rahlo trepetajoče v brezvetrenem vduhu. Pšenica je dozorevala prasketaje, kakor da bi ji od porodnih bolečin pokala stebila. Nebo je bilo razpaljeno in belo. Sonce je viselo nizko na njem. Podobno je bilo razbeljeni plošči, ki se polagoma bliža človeku in postaja od sekunde do sekunde bolj žareča. Večeri so bili soparni, noči tudi; jutra so ostala brez rose, brez nežnih meglic po dolinah in brez pitljivega ščebetanja. Le vrane so se drle med smrečjem in včasih se je dvignila od kod jata golobov. Nekajkrat je preletela polje, nato pa je izginila, od koder je bila prišla.

Zdaj se je narava hotela maščevati soncu za vročino. Vse svoje sile je zbrala na zapadu. Otemnila je najprej Pohorje in Kozjak, nato so se pa grozeči, ko svinice težki oblaki nagrmadili po vsem nebu. Postajali so čedalje gostejši in debelejši in njih teža jih je vlekla polagoma k zemlji. Trate so dobile na mah temnejše lice. Rumena barva žitnih polj je izstopila iz zelenja. Listje drevja je boječe trepetalo; mrak se je zgostil nad zemljo in svetla barva cerkvenih stolpov je zablistela. Pokrajina se je podaljšala; globina je preob-

stalne stike z 22 podobnih ustanov širom vsega sveta, od Argentine v Južni Ameriki do Japonske in Jawe. Kako velik ugled uživa ljubljanska ustanova v tujini, dokazuje tole: celo Japonci so se naučili — slovenščine in dopisujejo z upravo našega instituta v našem jeziku. Naslov ima samo eno malenkostno slovnično napako! Kdor ne verjame, se lahko prepriča v pisarni nadvse prijaznega g. docenta dr. Cholewa. Obstoječe prostore banovinskega instituta za raziskovanje in zdravljenje novotvorb, bodo v kratkem razširili. V pritličju so namreč dobili na razpolago par skromnih sob. Razumljivo, da to še niti od daleč ne bo zadostovalo dejanskim zahtevam in potrebam.

Rak je ozdravljiv — zato ne odlašajte s podporo!

Šef instituta je dr. Josip Cholewa, docent zagrebške univerze, ki uživa svetovni

»Zakaj ste že toliko časa brez službe?«

Pismo mlade nameščenke, ki zamen trka za delom in kruhom od vrat do vrat

Cenjeni gospod urednik! Z zanimanjem sem zadnjič čitala v ponedeljski izdaji »Jutra« članek »O brezposelnosti sploh in o moji posebej«.

Nihče ne more problema brezposelnosti tako razumeti kot tisti, ki je sam deležen te »bolezni«. Zalibog je zelo razširjena. Poskusili in predpisali so že mnogo zdravil, toda za brezposelnost so bila nasvetovana zdravila neuporabna, ker nimajo nikake »znanstvene podlage«. Tisti, ki jih predpisuje, ne pozna te bolezni in bi si sam dobro premislil, preden bi vzel tak lek, ker je precej grenak, in če ga vzameš še tolikšno dozo, nič ne pomaga.

Na primer: Brez posla si. Nujno potrebuješ službe, ker z njo je tesno zvezano življenje in za življenje potrebuješ denar, denar in spet denar. Čitaš v časopisu:

Išče se takšna in takšna moč za takoj. Ko bereš, imaš občutek, da bo delodajalec, ki je dal oglas v list, ravno tebe potreboval. Vse zahtevane lastnosti imaš, inšertat je ko nalašč na tvojo glavo sestavljen. Sreča se ti nasmihla, še par podobnih oglasov najdeš v isti številki in človeku postaja že kar toplo pri srcu, ko jih čita in si misli: Eden se bo gotovo odločil zate.

Z največjim veseljem in zanosom pišem ponudbe. Ne hvališ se, saj to je brez misla, ampak samo našteješ zmožnosti pa čas in ime tvrdke, pri kateri si bil v srečnih časih zaposlen. Samo v zadnjem stavku ti uide izpod peresa ponižna prošnja in želja, naj bi vendar odločitev padla nate.

Ne vem, koliko takšnih prošenj sem že napisala, in bila sem že nešteto krat razočarana, a zmerom iznova si predstavljam, kako lepo bi bilo, če bi se nekega jutra zbudila in bi se zavedala, da ima dan zame spet svoj pomen, da nisem več jalov, ničvreden član človeške družbe, da je občutek manjvrednosti utonil za zmerom. Kako mamljiva, zapeljiva je misel, da bom prvega spet prejela plačo, da si bom spet lahko kupila... Ah, saj je fantazija brez poleta, rada bi si kupila samo potrebno hrano, in če bi kaj drobiža ostalo, še par nogavic. Čas brezposelnosti me je temeljito vzgojil, da želje ne segajo previsoko.

Takole si pismo srečno oddal. Veselega srca se sprehodiš po parku in imaš občutek, da sonce mnogo svetleje sije, čeprav je tako mračna in deževna ta prokleta jesen. Vsega v naravi se razveseliš, a ko se vrneš v mesto, se nehoti ustaviš pri izlozbi, gledaš in razmišljaš, česa vsega neobhodno potrebuješ. Protoarji so mokri, v podplatu zeva luknja, treba bo kupiti par čevljev, da o zimskem plašču rajši ne govorim. Ena izmed ponudb, ki sem jih razposlal, bo gotovo imela uspeh, si misliš, saj ni mogoče, da bi ravno jaz nikoli ne dobil odgovora. Razum ti srepo, hladnokrvno odgovarja: Ne bo uspeha in ga ne bo. Srce pa kljubuje in si čisto tiho obeta na samem: Mogoče pa tokrat le bo kaj.

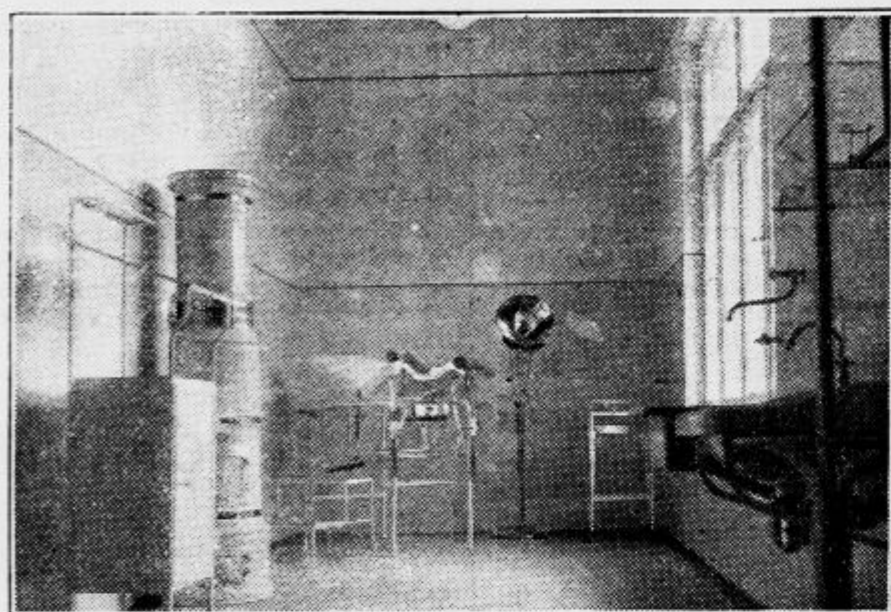
Potem čakaš nekaj dni nestrpno na pošto. In res, čez teden dni, ko si upanje že čisto pokopal, dobiš dopisnico s kratkim povabilom:

— Pridite se brezobvezno predstaviti. Če se razveseliš uspeha, a nazadnje se izkaže, da je bil to tudi edini uspeh. Ko govoriš z njim, ki utegne postati tvoj bodoči šef, že imaš občutek, da tudi tokrat ne bo nič. Zazebe te, ko te hladno vpraša: — Zakaj ste že toliko časa brez službe? Zakaj? Zakaj? To je tisto bridko vprašanje današnjega časa. Na to se ne da nič odgovoriti, ker priznanje, da vse te dolge mesece, teh nekaj let nisi mogel ničesar naiti, te že naprej pokoplje. Potem, po

sloves. Ostali tudi priznani zdravniki so: primarij dr. Leo Šavnik, dr. Štrancar, dr. Novak, dr. inž. Avčin za rentgenske in radijske naprave dr. Debečeva in kemik prof. Premrou kot volonter. Institut je bil ustanovljen za raziskovanje in zdravljenje novotvorb in za nadzor nad vzroki in metodami zdravljenja, za socialno propagando in borbo proti tem obolenjem med narodom.

Ponovno poudarjamo: Institut je za splošno bolnišnico najbolj potreben povečanja prostorov, ker mora uprava vsako sredo ko pride na ambulantno zdravljenje 25 in več oseb, odkloniti polovico trpečih bolnikov. Zato naj pomaga, kolikor kdo more, ker rak je ozdravljiva bolezen, če jo začne moč časa zdraviti z nožem (operativnim putem), rentgenskimi žarki in radijem.

Omeniti je treba še, da so začeli graditi pred nedavnim v Beogradu velik zavod za zdravljenje raka, ki bo stal 16 milijonov dinarjev. Denar je že zagotovljen.

Ambulanta

Stiska in bogastvo

Kakor je »Jutro« že poročalo, ima institut izredno tesne in skromne prostore, vendar pa je vse tako smotno urejeno, da dobi obiskovalec vtis, da se nahaja v mogočnem, z vso udobnostjo modernega opremljenem poslopju. Zavod ima tudi najmodernejše rentgenske aparate za zdravljenje raka po najnovejših metodah, ki so v naši državi edinstveni, v srednji Evropi pa jih je samo 14. V težkem svinčenem zaboju hranijo pol grama radija, da morejo z njegovo čudotvorno močjo zdraviti tiste, ki jih je napadla ta zavrtna bolezen. V teh prostorih, ki skoraj ne sličejo bolnišnici, vlada posebno prijetno ozračje, da se moramo nehoti spomniti besed, ki jih je napisal nemški profesor, da »se da kljub skromnosti doseči marsikaj, da je pa vse odvisno od duha«.

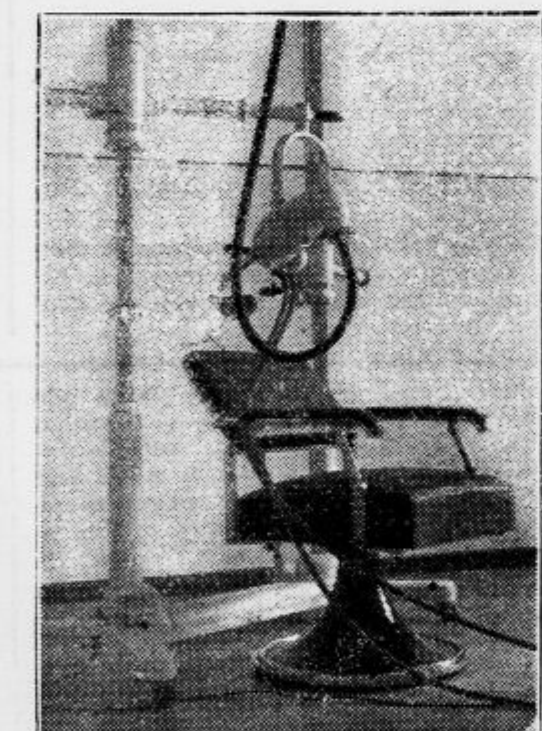
Banovinski institut za raziskovanje in pobijanje novotvorb v Ljubljani bi moral biti dosti, dosti večji in je jasno, da še tako velik idealizem posameznikov, ki so se borili za ustanovitev te prepotrebne ustanove in za katero ima največ zaslug docent dr. Josip Cholewa, ne bo mogel doseči zadovoljivih uspehov s tako skromnimi sredstvi. Predvsem bi se morala država malo bolj pozanimati za tako pereče vprašanje, ki ga predstavlja bolezen 20. stoletja, in zgraditi primerno število nujno potrebnih prostorov. Poudariti pa je treba, da nikakor ne mislimo zahtevati, da bi se razširil institut v škodo še nujnejše rešitve vprašanja nove splošne bolnišnice.

Jetika in rak

Vendar moramo pripomniti nekatera dejstva. Umrljivost za rakom stalno narašča. In vendar se je že z malo dobre volje doseglo, da je znatno padla umrljivost za tuberkulozo v Sloveniji. Nekaj statistike nas prepriča o tem. 1926. leta, je znašala mortaliteta za tuberkulozo v Sloveniji 14,1% splošne umrljivosti, 1927. 12,4%, 1934. 11,3%, lansko leto pa nekaj manj kakor 10%. V 14 letih je torej padla umrljivost za tuberkulozo več kakor za 4%. Gotovo je, da bi se dali doseči podobni rezultati tudi v borbi proti raku. Pred statistiko umrlih za rakom pa se moramo nehoti zamisliti. Umrljivost za rakom se je gibala v Sloveniji takole: 1926. leta 3,5%, 1934. pa že 5%. V Ljubljani sami pa je stanje naslednje: umrljivost za tuberkulozo znaša. 1929. leta 6,4%, 1938. leta 9,3%. Dosti na slabšem pa smo glede raka. Leta 1929. je znašala umrljivost zaradi raka 5,5%, leta 1935. je strahotno poskočila na 9,7% in preskočila umrljivost za tuberkulozo (9,3%), 1938. je znašala na 10,2%, ostane pa še vedno pred tuberkulozo. Lansko leto je umrlo 846 ljubljancov (437 žensk, 409 moških). Največ smrti je bilo zaradi ostarelosti, na tretjem mestu pa že stojijo — rak in novotvorbe.

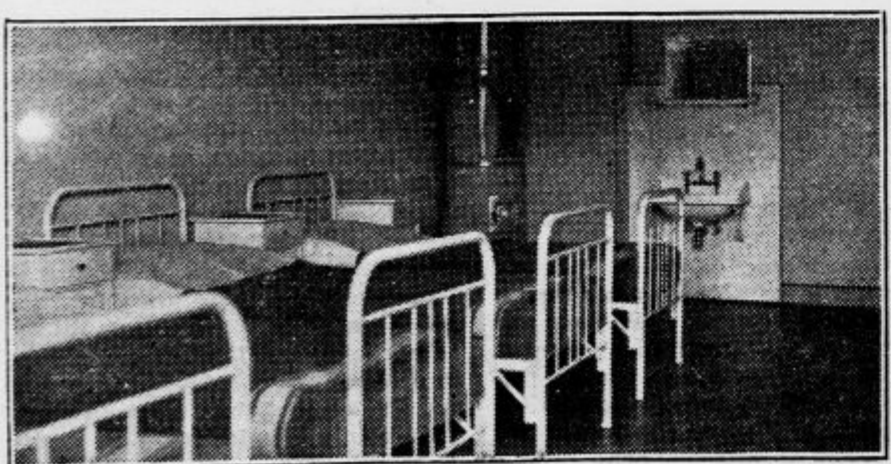
Vsaka doba ima svojo rano

Kdor se vsaj malo poglubi v te številke, nikakor ne more ostati hladen. Rak spada brez dvoma med najvažnejše in najtežje probleme človeštva. Dosedaj pa še ni noben način borbe proti njemu rodil zanesljivega uspeha. Zato tudi nikjer ne srečamo tako velike enodušnosti kakor prav v borbi proti raku. Vse kulturne države na svetu imajo podobne metode v boju proti tej zahrbitni bolezni. Nobeni interes, pa naj bi bili to politični, ekonomični, socialni ali splošno kulturni in nobena druga nevarnost, ne zblizuje človeštva v toliki meri kakor rak. Če listamo malo po zgodovini, vidimo, da ima vsako kulturno razdobje svojo karakteristično bolezen. Tu imata vpliv živ-

Velik aparat za obsevanje z radijem

tem, vendar brez uspeha. 1792. leta je bil ustanovljen v Middlesex Hospitalu v Londonu, oddelek za raka. Tudi tu se je izkazal anonimni darovalec s 400 livrami za ureditev in 3000 livrami za vzdrževanje oddelka. 1815. leta je zapustila gospa Althea Maria Cops Stafford 5000 livr za Cancer Charity. S tem denarjem je bil zavod tako povečan, da je mogel sprejemati tudi moške in se je z nadaljnjimi darovi preselil 1899. leta v lastno zgradbo. 1841. leta je ustanovila mlada vdova gospa Ganler Chabot v Lyonu azil za neozdravljive žene z imenom Kalvarija (l'oeuvre du Calvarie). Podoben zavod je ustanovila 1874. leta gospa Jousset v Pa-

Pogled v moško bolniško sobo

Grenek je kruh, ki ga režejo brezposelniki

nutka. V oblakih je preteče škrobotalo. Vonj po vlagi je zavel z zapada, čez ozračje je prasnila strela, med hrame pa se je zagnal veter.

Ljudje, ki so delali v koruzi in v krompirju, so hiteli domov. Zamudniki, ki so še spravljali ječmen v gumno, so bežali z njiv. Poganjali so konje in med potjo na snopje vezali. Zenske so se križale. Plašno so pogledovale v oblake, si vlačile jantke na glave in bežale vsaka zase pod najbližjo streho. Vse v naravi je trepetalo od strahu. Ptice so se potegnile v goste krone drevja, kokoši so se poskrile pod gumno in pod podo stiskalnice. Stisnile so se druga k drugi, si porinile glave med peruti in rahlo pograbilo, ko da bi se pogovarjale o hudi uri, ki se bliža. Psi so stisnili repe med noge in se cvileč potegnili v listnjake na svoja ležišča. Tema se je še zmeraj valila od zapada. Že so izginile v nji vasi, že je vpila okoliške zvonike. Mogočen blisk je razpalil ozračje. Podoba je bila, da se je dotaknil slemen hramov, in hkrati je zahreščal grom, kakor da bi se podirala zemlja. Veter se je zakadil v hrame z vso strahotno močjo. Lemezi na ostrejših so škripali; slama s slannatih streh je letela v zrak. Tu pa tam se je v sadovnjaku odnesla veja od jablani, ali pa se je odlomil tanki vršič. Drevice v gozdu se je priklanjalo skoraj do tal. Jagnedi so ječali, lile so bolestno skakale, veter pa je divjal preko njih brezobzirno, se zaletaval v oblake, ki so kljubovali njegovi moči ter ga stiskali in stiskali, dokler ni upehan in skrušen za hip obstal, kakor da bi se potuhnil, nato pa je zajel z novo silo ter se pognal v oblake, ali zamen. Svinčeni oklep oblakov je prenesel še tak suneč. Škrobotajoče grgranje je prihajalo bliže in bliže; strele so žvigale od severa in

kakor bi škripala z zobmi; potem je segel njen jezik k oblakom in se združil z njimi. Mrak je naraščal od trenutka do tre-

Javna tribuna

Napravite na glavnih prometnih žilah red!

Nagel razvoj Ljubljane okrog nebotičnika odpira nekatere nujne probleme o ureditvi prometa, za katere pa na pristojnih mestih na žalost ne kažejo dovolj zanimanja

V ponedeljski izdaji našega cenjenega lista z dne 28. pr. m. sem čital članek »Prometne nesreče«, ki nazorno slika prometne razmere na nekaterih ljubljanskih ulicah. Med drugim pisec opisuje velike prometne težave na Tyrševi cesti med Figovcem in Gajevo ulico, ki jo povzroča dvotirna tramvajska proga, katere zavzema dobri dve tretjini tega dela ceste. Neprijetnosti oviranega prometa, ki je na Tyrševi cesti precej velik, sem že zelo pogosto občutil na lastni koži, zato želim citirani članek dopolniti s primernim predlogom.

V ilustracijo, kako se vrši promet na tem delu Tyrševe ceste, naj navedem sledeči primer: od Figovca proti glavni pošti vozi voznik na svoji desni strani, torej po tramvajski progi, ki teče tik ob pločniku za pešce. Nekako pred novo palačo banke Slavije ga obupno zvonjenje za njim prihajajočega tramvaja prisili umakniti se s tramvajске proge. Ker z nasprotni strani, to je od pošte, prihaja drug tramvaj,

gneči, kakor n. pr. v zgoraj opisanem primeru, kjer bi se bil voznik lahko umaknil tramvaju na svojo desno stran pred banko Slavijo, temveč bi bil tudi uvoz iz Tyrševe v Gajevo ulico znatno olajšan. Pri sedanjem stanju je pa ta uvoz naravnost nevaren. Če večkrat se mi je zgodilo, ko sem se z avtom vozil od Figovca proti Gajevo ulici, da je tik za menoj drvel tramvaj. Za zavoj v drugo ulico je treba brzno zmanjšati, na tem oglu pa še prav posebno, ker Gajevo ulico pasira zelo mnogo pešcev in je treba biti previden. Iz teh razlogov vedno občutim nevarnost, da mi bo zadaj tramvaj treščil v avto, ker tramvajski voznik tudi ni vedno pripravljen na to, da mora avtomobilist pred njim zmanjšati brzino, ali pa, če hočem tramvaj uiti, da bom pred seboj podrl nepravilnega, počasnega ali preveč flegmatičnega pasanta, ki jih je žal zelo mnogo na cesti. Če bi se pa neizkoriščen prostor pred banko Slavijo, ki zdaj prav ničesar ne služi, izpremenil v cestišče, bi bila s tem odstranjena velika prometna ovira ter omogočena previdna in počasna vožnja s Tyrševe ceste v Gajevo ulico. Ponavljam, da ta preureditev ne bi zahtevala nikakih denarnih žrtv, ker se bo morala prej ali slej itak izvršiti, zato boljše prej ko pozneje. Naj si naši prometni strokovnjaki pogledajo samo Beograd, pa bodo videli, kako je ob vsaki, še na ulico štrleči hiši, izkoriščen vsak prostorček in vsak kot za prometne namene.

Opazim, da ravno zdaj pred novo palačo Bate ustvarjajo sličen prometni unikum. Nedvomno, da je pred pošto najbolj živo prometno križišče Ljubljane, ki je poleg tega najobsebnost v obsegu obremenjenosti z dvotirno tramvajsko progo iz treh smeri! Namesto da bi se večali, da bo ravno na samem križišču pridobil širši prostor za olajšanje prometa in da bi se to v polni meri izkoristilo, delavci poleg bodočega normalnega pločnika gradijo še provizoren pločnik vse do stare linije cestišča, tako da bo križišče točno ravno tako tesno kot je bilo doslej! Odločujoči gospodje, ki so si izmislili tako ureditev novega prostora pred pošto, gotovo mislijo, da s tem malim koščkom Selenburgove ulice, ki bi ga pridobili do Bonačeve hiše, ne bi bilo prav nič pomazano. To pa ni res in takšno mnenje dokazuje samo, da so ti gospodje zelo konservativni in da nimajo nikakih izkušenj v prometu. Razširjenje križišča samega bi promet pred pošto zelo olajšalo, saj je to točka, v kateri se steka in katero pasirajo vse vrste vozil iz štirih najpomembnejših cest Tyrševe, Aleksandrove, Selenburgove in Prešernove. Razširjenje križišča bi imelo ne samo to prednost, da bi bil uvoz v Selenburgovo ulico mnogo lažji kot doslej, temveč predvsem, ker bi bilo s tem križišče samo vsaj nekoliko razbremenjeno. Če namreč stoji na postajališču v Selenburgovi ulici en ali celo dva tramvaja, se morajo vozila iz ostalih treh ulic, ki hočejo tudi v Selenburgovo ulico, ustaviti že pred križiščem in s tem naravno ustavijo promet tudi tistih ulic, ki hočejo v druge ulice. Če bi pa bil začel Selenburgove ulice razširjen, bi vozila brez ozira na tramvaje lahko takoj pasirala križišče, ki bi tako ostalo prosto ter šele v svoji ulici, to je pred palačo Bate, čakala, da ulica postane prosta za nadaljnjo vožnjo. Na križišču pred pošto bi se na promet med tem neovirano vršil dalje. Prostor pred palačo Bate je tako dolg, da bi na njem lahko stala vsaj 3 do 4 vozila drugo za drugim, da bi ovirala tramvaje, kar bi za zdaj zadostovalo. Kot med palačo Bate in staro Bonačovo hišo se pa eventualno lahko odreže s pločnikom v obliki tritoka. Postajališče cestne železnice bi moralo biti na vsak način na ožjem delu ulice pred Bonačovo trgovino, kjer bi publika vstopala v tramvaje direktno s pločnika avtomobilov in v vozovi naj pa med tem čakajo.

Četudi se je promet v Ljubljani v zadnjih letih precej razvil, se prometnim

vprašanjem posveča vse premalo pozornosti. So malenkosti, ki imajo za brezhiben in varen promet zelo velik pomen, pa jih pri nas nikdo ne opazi. Na to se še povrnem. Vprašanja razširitve cestišč pred banko Slavijo in pred pošto so pa tako velika in važna, da se mora človek čuditi, da odločujočim činiteljem ne padejo v glavo. Če že občinski uradi nimajo smisla za prometne zadeve, ne razumem, zakaj se za take stvari ne zanima in intervirira prometna policija, ki ima vendar svoje prometne strokovnjake in ima gotovo interes na tem, da se promet vrši čim bolj neovirano in čim varneje, da bi se zmanjšalo število prometnih nesreč.

V. P.

Še rokopisi slovenskih pisateljev

Spoštovani gospod urednik!

V ponedeljskem »Jutru« sem čital članek Ljube Prenerjeve »Slovenski pisatelji, kje so vaši rokopisi?«

V njem je nam, čitateljem, postregla z odkrito besedo in povedala ne samo, da rokopisi slovenskih pisateljev zaman čakajo zaprašenji po podstrešjih, temveč zelo nedvoumno podčrta vzroke tega stanja. Ne kot kritik, temveč kot čitatelj sem že večkrat premišljal o teh rokopisih, posebno še, ko sem prebiral noveletne programe naših založb. Da, celo tako daleč sem šel, da sem si drznil neko založbo opozoriti na te vrzeli v njenih načrtih. Prejel sem še dokaj vljuden odgovor in celo obljube so bile v njem. No, ostalo pa je kakor z zajcem, ki si ga spodil iz grma, pa je skočil v drugega.

Mar je res mogoče, se vprašujem, da v knjigotrstvu majhnega naroda v uvrstitev med letne publikacije odloči predvsem trgovski, da ne rečem, židovski čut? Če je tako, potem je pač skrajno umestno, da povemo svoje mnenje tudi mi čitatelji. Mi si želimo ne samo knjig v slovenskem jeziku, marveč tudi domačih junakov, du-

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

Bo. 16.

Če hočete svoji oklici ugajati, poslušajte svojo naravo in se nikar ne pretvarjajte. Radi bi bili popolnoma odkriti, vendar vas nekaj veže, da marsikaj skrivate pred drugimi. Krotiti pa morate tudi svoj napačni ponos in zmanjšati nekoliko prirojeno samoljublje. Kar se tiče jusa, se lahko mirno odločite zanj.

ZORAN

Vi ste človek zatrtih želja in ambicij, ki pa še vedno ne mirujejo v vaši notranjosti. Zato se čutite v sebi razdvojenega in ne najдете pravega leka tej bolezni. Življenje vas je prisililo, da ste se morali marsikomu odpovedati, za plačilo tej žrtvi vas je pa ukanilo. Ali kljub temu vztrajajte! Hodite po tej poti dalje in našli boste notranji mir.

ZELIM SI SREČEN DOMEK

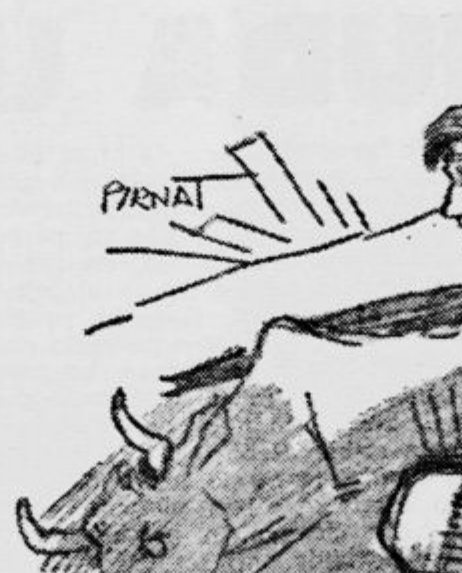
Iz priloženih vrstic se da spoznati samo to, da je impulzivna narava, da je podvržen trenutnemu razpoloženju in da je kakor tiha voda, ki jezove podira. Če hočete vedeti več, mi pošljite vsaj deset vrstic njegovega rokopisa.

KAKTEJA 9

Prvega skušajte pozabiti, ker je le malo verjetnosti, da bi ostal še dalje vaš prijatelj, in bi vam njegovo prijateljstvo povzročalo več gorja kot tolažbe. Drugi vas sicer ljubi, če pa ne čutite do njega nobenega nagnjenja, vam ne ostane drugega, ko čakati, da pride pravi.

skoraj na dvoje. V poslednjih mukah je odpirala gobec, oči so ji izstopile in sprednje noge so se ji pregibale.

Grom je znova zarjovel. Ozračje se je treslo ko struna. Zemlja je trepetala in veter se je jel skrivati za hribe. Nastala je strašna minuta, v kateri se je Jak bo zdelo, da bijejo strele po njegovi glavi. Vonj po žveplu je ležal v zraku. Oblaki so pri-

Treščilo je tik nad Jakobovo glavo in zahreščalo je, ko da bi se bila zemlja prelivala. Krava v hlevu je zamukala in Jakob se je ozrl sočutno tja. Tudi ona se je bala hude ure, je pomislil. Svetloba bliskov ga je slepila in stopil je v režo, zaprt vrata za seboj in poslušal rjovenje v oblakih. Ozračje je besnelo. Veter se ni utihnil. Med pripogibajočim se drevjem so žvigale strele; grom je zibal zemljo, ki je jela od bolečine, iz sobe pa se je čula molitev otrok: zmeraj glasneje, zmeraj krepkeje.

Naenkrat se je stresel hram. Jakobu se je zdelo, da se je dvignil za spoznanje od tal. Bliski so osvetlili nebo še jasneje; ostreje na gospodarskem posloppju je obupno zaječalo. Veter je za hip obstal, grom se je za trenutek polegel, iz hleva pa se je začulo mukanje, kakor da bi se kravica borila s smrtno.

Jakob je skočil na podstenja. Hotel je v hlev, da bi pogledal, kaj je kravici, ali slika, ki se je nudila njegovim očem. ga je prikovala na mesto. Veter je podrl ostrešje z gospodarskega posloppja. Kravica je ležala s trebuhom na pragu. Odrgrala se je bila od jasi, hotel se rešiti izpod podirajočega se tramovja, ali debeli slenski tram, ki je padel skozi tanki, prepereli strop, jo je prestregel na pragu. Zlomil ji je križ ter jo razklal pri zadnjem delu

ha domače vasi in vonja slovenske zemlje — torej izvirnosti. Če tem besedam, gospod urednik, ne verjamete, razpišite o njih anketo, in čeprav smo v časih, ko ni, da bi razmišljali o teh vprašanjih, boste vendar spoznali, da moje trditve niso samo misel poedinca.

Ti, slovenski pisatelj, pa prislunni vetru iz domačih logov, ne ženi si k srcu besed onih, ki ob zvestem pritrtkavanju na poluglasla srca »podpirajo slovensko knjigo«, temveč osnuj svojo založbo in pridi med nas čitatelje, ki ti bomo hvaležni za tvoje delo in ti odrezali morda skromen, pa časten košček kruha. Le tako se boš z nami vred izkopal iz teh, za ves naš narod nečastnih razmer.

V Jakobčevem paviljonu, kjer razstavljajo neodvisni, boš našel dokaz kako taka stvar uspe.

Na naslov ljubljanske mestne uprave

Zdaj, ko so podirali staro Maličovo hišo zaradi gradnje nove Batove palače, so zapisali vse one kleti, ki so bile v delu stare hiše na prostoru, kjer je nova palača umaknjena v novo stavbno črto. Te kleti so predstavljale precejšen odkop, iz katerega je se gotovo lahko prav ugodno napravilo javno zaklonišče z mnogo manj stroški kot pa sicer. Kleti so bile celo obokane ter bi se preko njih najbrže dala položiti betonska plošča, a v primeru potrebe bi se položile preko vsega vrte peska ali pa prst. Posebno bi bilo tako zaklonišče na mestu, ko sredi mesta nikjer ni primerne javnega zaklonišča, a celo velike palače v okolici nimajo za svoje stranke ničesar.

— K. B.

Štednja na nepravem mestu

V zvezi z uredbo št. 4 o omejitvi avtomobilskega prometa zaradi pomanjkanja gum in bencina, posebno pa še na podlagi resničnega pomanjkanja bencina, ki se tudi na karte le redko dobi, je tudi pošta uprava v Ljubljani omejila pobiranje pisemske pošte, v Prekmurju pa je ukinila celo nekatero za tamkajšnje prebivalstvo gotovo važne avtobusne linije. Toda po Ljubljani še vedno vozijo veliki poštni avtomobili, ki prevažajo pakete in ostalo. Vsi ti transporti, kakor tudi pobiranje pošte bi se kaj lahko opravilo z vprežno živalino. Enako tudi vozijo po naših mestih različni tovorni avtomobili sodavico, meso in drugo, ko bi se to v lokalnem prometu vse lahko opravilo brez vsake posebne škode s konji, če je resnično potrebna taka štednja.

— K. B.

AMORE 1940

Harmonična narava, z razvitim smislom za estetiko in umetnost. Pri vas je vse umerjeno, vendar ne hladno.

Priloženi rokopis kaže mehkega, čustvenega človeka, ki je osamljen v svojih stremiljenjih. Če se bosta med seboj bolje poznala, bosta lahko mirno živeela skupaj.

BORIS P. P.

Če boste nagnjenje do togot v sebi popolnoma zatrli in izvabili iz svojega srca kolikor mogoče plemenitosti in dobrotosti, lahko upate na srečo v življenju.

BELA P. P.

Vaša notranjost je precej neurejena. Večkrat menjate svoje razpoloženje in vašo dejanja kažejo nestalnega človeka. Če si boste znali pridobiti voljo in vztrajnost, boste dosegli v življenju uspehe, ki si jih želite.

SKRBNATA MATI

Ker veje iz vašega pisma resnična in prava materina skrb za otroka, zato vam ponovno svetujem: vzemite otroka k sebi, če ni že prepozno. Kajti dokler je človek mlad, se mu vse globoko vtisne v dušo in to nosi s seboj do smrti. Se nekaj: kadar bo vaša hčerka imela fanta, ji tega nikar ne branite, ker le ljubezen je zmogla v njej zamoriti vse mučne spomine, ki jih je morala pretrpeti v otroških letih.

SLAVKA B. Z.

Odlikuje vas preprostost v čustvovanju in mišljenju. Ste odprtega srca in odprti rok. Manjka pa vam notranje trdnosti in odločnosti. Krepite svojo voljo in dosegli boste marsikaj.

L. Azkuin

Rože - zdravilo

Zlata rozga (lat. soldago virga aurea) ali trebuškovka se nahaja v suhih gorskih gozdovih. Vsa rastlina je kratkodlakavo hrapava. Pokončno steblo z listi, od katerih so spodnji eliptični, zaostreni in napiljeni, zgornji pa sulicasti ter celorobni. Razcvetje je na koncu stoeč, podaljšan, grozdast lat s pokončnimi vejami ter majhnimi, zlatorumenimi, osmerimi obročnimi cvetli. Zlata rozga cvete od avgusta do oktobra. Rabimo cvetoče zelišče, ki ga nabiramo meseca septembra. Vsa rastlina je trpkoga, nekoliko zagoščenega okusa in nima nikakega vonja. Kot čaj se uporablja (10 g na 1 dl vode), da pospešuje seč, ter se obnese izoborno pri obistnih boleznih, napadnih protina, pri puščanju vode, vodenici, driski, astmi in sladkorni bolezni. Pije se 2-3 čaše dnevno. Zunanje se uporablja obara (10-15 g na pol l vode) kot zelo priporočljivo sredstvo proti vnetju v vratu, boleznim žrela, zobnim tvorom in majavnim zobem.

Močvirski rožmarin (lat. ledum palustris) ali molnjik je gorska rastlina, ki raste na šotnati in mokrotnih tleh. Je to meter visok grm z gostim, klobučastim mladčjem, z rožmarinovimi, vednozelenimi, spodaj rjastoklobučastimi in črtastimi listi. Cvetje tvori česulje na vejnih vršičkih. Cvetje belo in rožnato. Močvirski rožmarin cvete od aprila do julija. Cvetovce vejne vršičke nabiramo v začetku maja. Močvirski rožmarin je močno balzamičen, terpeninastega vonja in grenko dišavnega kafastragega okusa. Uporablja se oparek ter rastline proti oslovskemu kašlju, pa tudi mrzlici in kot voda za umivanje proti mokrotnim lišajem, nečistim kožnim boleznim, kakor tudi za zatiranje mrčesa pri ljudeh in živalih. Zelišče, ki ga dnevno med obliko, ne pripušča moljev.

Smokva (lat. ficus carica) ali figovec je doma ob Sredozemskem morju, pri nas pa jo gojimo tudi kot lepotno rastlino. Ima velike tri, včasih tudi peterolopustaste liste. Smokve so znane, da rodi drevo dvakrat na leto, poleti in v pozni jeseni. Smokve so v začetku zelene, pozneje rjave, rdečkaste ali vijoličaste. Njihov vonj je balzamičen, okus prijetno slahek. Suhe fige imajo notranje velik zdravilen vpliv na ledodec in čreva. Uporablja se smokva tudi proti pljučnim boleznim, kašlju in motnjah v prebavi. Zunanje služi kot izoborno sredstvo za omejevanje, če jo namočimo prej v mleku ali topli vodi. Pospešuje pa tudi dozorevanje ustnih in zobnih tvorov.

juga, vzhoda, zapada in grom je zadušil sleherni glas na zemlji.

Jakob Zelenik je stal pred svojo kočjo. Zaskrbljeno je gledal v nebo in na setev pšenice pod seboj. Stiri in dvajset ogonov. Polovica njegovega grunta. Sedem otrok je klečalo v bajti pred razpelom. Usta so se jim pobožno pregibala, ko so prosili boga za te ogone pšenice. On je odšel pred par minutami iz bajte, da bi mu ne bilo treba moliti. Ze dolgo ni molil, vsaj iskreno ne, samo zaradi otrok, da, da ni bilo kaj reči glede vzgoje. Tam v strelskih jarkih se je njegova pobožnost neskončno spremenila, preobrnila, tja pa je prišel veren. Sedemnajstletnega so ga potisnili na fronto. Ze prvi teden mu je granata odrgrala nogo v kolenu. — »Zahvali boga, da si živ, in cesarja, da ti je dal protezo!« so mu rekli višji, ko je krevsal z leseno nogo iz bolnice. Tam se je do kraja sprl z molitvijo in svetom. Deset let ni mogel potem priti k sebi. Kakor da bi mu bila granata raztrgala tudi srce in dušo. Ko pa je skozi trpljenje in gnev zadiral vanj občutek samote, se je oženil. Podedoval je bil bajto in nekaj ogonov grunta; žena pa je bila rodna ko rozga in mu je dala obilni zarod, sredi katerega je zaživel novo življenje. Na vojne grozote pa tudi v teh, nekam srečnih letih, ni mogel popolnoma pozabiti. To je povzročilo, da se vse do današnjega dne ni povrnil k molitvi. Zdal ga je pa nekaj spekle v duši. Ne zaradi sebe, zaradi otrok je bil pripravljen poprositi nebo prizanašanja. Boda gleda skozi okna, gloda bajto in ljudi. In če pade še ta pšenica? Ni mogoče! — Vsaj nekje mora imeti revež zaslonbo.

Zastorkljaj se s svojo leseno nogo po podstenjah. Sel je v uto. Na tramih je ležal posušen presmec. Odlomil je od njega žegnano vejo. zanetil na ognjišču žerjavičo, položil nanjo vejo, posolil z žegnano soljo, pred pragom hiše in okrog hrama pa je skropil s kraljevo vodo. Navadno je opravila to delo njegova žena. ta dan pa je ni bilo doma. Grunt jim ni rodil dovolj kruha, pa je morala hoditi na delo h kmetom. On tega ni zmogel. A četudi bi bil pri moči, bi ga kmet ne vzel na delo. zakaj — kdo bo gledal med delavci šepastega težakla?

la. Bobneče škrobotanje v oblakih je bilo tik nad kočjo. Veter je popolnoma ponehal in prve kaplje dežja so padle. Bile so debele in težke, da so se travne bilke pod njimi pripogibale do tal. Zadišalo je po svežini, po hladu. Dolga minuta je bilo že po prvih kapljah in Jakob je mislil, da bo šla huda ura mimo njegove vasi, ne da bi omočila zemljo. Veselo je pogledal v

ce. Klasje je bilo poteptano v zemljo. Otroci so stali pri oknih. Odprtih ust so strmeli v uničujoči element. Na molitev so pozabili, le zdaj pa zdaj je še kateri zmigal z ustnicami ali pa izrekel ime kakšnega svetnika.

Po petih minutah se je hudourni oblak odvelkel dalje in grmljavica se je oglašila znova krepkeje. Kakor po valovih je prihajala od zapada močnejša in močnejša. Jakob je nemara niti ni čul. Stopil je skozi dež, da bi si ogledal pomandrano setev. Pobesil je glavo na prsi in stal molče kraj poteptane pšenice. Tresk v njegovi neposredni bližini ga je vzdramil. Ozrl se je proti koči. Slamnata streha na slemenu se je prav tisti trenutek vnela, ko da bi bil kdo zažgal šibico. Kriknil je, se spustil proti koči, da bi bil s svojo roko, kjer bi bilo potrebno. Blazen strah za otroke ga je gnal v bajto. Odprl je vrata, da bi skočil v hram. Zadušljivi žvepleni plin pa mu je udaril v nos ter ga potisnil nazaj, da se je sesedel na podstenje. Iz kočje se je čulo ječanje; slamnata streha se je zažigala. Razbil je šipe na oknu ter pogledal v kočjo. Otroci so ležali okrog mize. Nekateri so se gibali, drugi so bili negibni. Jakob je razbil še ostala okna in sveži zrak je iztril iz bajte žvepleni dim. Skočil je v hram. Dvigal je dečo s tal, znosil drugega za drugim iz hiše. Čez čas so oživele vsi. Strela jih je omamila, oplazila ni nobenega. Zdal so že odpirali oči ter lovili sveži zrak.

Dež se je ulil ko iz škafa. Plamenčki na strehi so zamrli, le kadilo se je še iz nje, pač pa je zagorelo podstrešje. Bel dim je lezel izpod lemezo, skozi luknje na svilih in tu pa tam se je prikazal ognjeni jezik. Prišli so sosedje. Z železnim kavljem so potegnili ostrešje s hrama in dež je pogasil ogenj, le kadilo se je še s tramov.

Proti večeru se je zjasnilo. Jakob Zele-

nik je sedel na hodu pred hišo s svojimi sedmimi otroki. Gledali so mrtvo kravico, notoptano njivo, hlev brez strehe in bel dim, ki se je dvigal s tramov na hramu.

»Nikoli ne bodo več pod svojo streho,

so se pogovarjali sosedje. »Tako se zgodi nas enemu, če bi se rad potegnil iz siro-

mašnice, ko se je hotel ta.«

KRIVDA NAS VSEH

Obraz matere

Dne 22. septembra je v Retju pri Trbovljah umrla mlada, 17letna mati zaradi posledic umetnega splava, izvršenega od nevedne roke. Njen mož si je v obupu sam končal življenje. Mesec dni kasneje je bila mazačka, ki je izvršila splav, obsojena na tri leta robitve.

Javnost se je spet enkrat znašla pred težavnim problemom nezakonitih splavov in hudih žrtev na zdravju in življenju, ki jih splav pomeni za ženo. Neki naš list je ob tej priliki pisal, kako upravičena je stroga kazen za brezvestno odpravljalko, ki se ni pregrešila le proti svoji nesrečni žrtvi, temveč tudi proti naravi, proti narodu in državi. In drug list je upal, da bo primer nesrečne mlade matere »zadostno svarilno vplival na naš ženski svet, med katerim se je bojazan pred rojstvi tako na široko razpasla«.

Ne mislim polemizirati niti z enim niti z drugim teh listov. Umetno splavljanje je zlo in odpravljanje po nevednih rokah zločinsko brezvestno. Kdo bi to vedel bolje od žen in mater? Pa prav zato...

Saj ta mazačka ni opravljala svojega brezvestnega posla brez vednosti in volje mlade matere. Vsi ti mazački in mazačke, ki si služijo denar s tem zločinskim početjem, kaj vendar vrše naprošeni od svojih žrtev! In žene in dekleta, ki hodijo k njim, vedo, kaj tvegajo. Z odprtimi očmi tvegajo smrt. Pa ne le to. Naj si noben mož, nobena ženska ne domišljuje, da je materi lahko ubijati otroka v sebi. Baj se dobe ženske, ki to delajo iz lahkomišelnosti in komednosti. No, zločinskih tipov je povsod nekaj. Toda na tisoče in tisoče, kakor se

pri nas vrše splavi — ne, tako pokvarjene naše slovenske žene niso! S krivavečim srcem, s solzami obupa obsojena na tisoče naših mater vsako leto svojo nerojeno dečo na smrt in same tvegajo smrt, rajši kakor — kaj?

Evo, kaj pšejo naše žene o razmerah, v katerih žive s svojimi otroki. Priobčujemo nekaj odlomkov iz pisma, ki so se zbrala ob neki anketi, izvedeni v pretekli zimi:

«...pričakujem petega otroka in ne vem, v kaj ga bom še položila, ker se mož ni ne briga, jaz pa si ne morem pomagati. Mojevi starši ne marajo otrok in ne mene ter me strašno grdo imajo, da sem v drugem stanju. Mož se ni ne briga, kakšna sem, da ima le on piti in kaditi, pa je dobro, jaz pa sem uboga sirota in se zelo težim poroda in vam ne morem popisati, kako mi je. Tudi se pri nas ni ne brigajo občine in pravijo, da smo si same krive, da umremo toliko otrok...»

«...nimam plenice in ne srajček, malenkost toplih. Zaviham ga v stare cunjice svojih oblek. Stanujem v baraki, v kateri zmrzujejo letošnje zimo. Mož je sedaj na orčinskih vajah, nimam nobenega zaslužka, od nikoder. Rodila sem tretjega fanta...»

«...Srce se mi krči, ko prinesem na svet malega črvička, ki si ne more nič pomagati, a mu nimam kaj obleči in ga ne v kaj zaviti. Kar sem imela srajček in kaple od svojih mlajših, sem že vse razdelila, ker je v moji občini več revežev kot bogatinov... Dobili so tretje dobe. Naistarske je v tretjem letu. Revščina je taka, da nas Bog obvaruj, a oče in mati sta oba v poš-

stelji. Otroci prosijo kruha, a nikjer nobenega zaslužka...» (Pismo babice iz obmejnega kraja)

«...imam 12 otrok... Stara sem 41 let. Moj mož je zidarski delavec... Sam Bog ve, kako težke dneve preživljamo v zimskem času, ko ni nobenega zaslužka, v hiši pa toliko lačnih utes. Lani sta me pomanjkanje in huda bolezen položila na bolniško posteljo. Dolge dneve sem se borila s smrtjo. Po tej bolezni nisem več trdna... In da bo gorje še večje, pričakujem zopet otročka. Trinajsti otrok bo to...»

«...Je mati dveh nezakonitih otrok, eden je leto star, eden 14 dni. Podpisana sem ji nudila babiško pomoč v borni leseni koči, kjer zelo zmrzuje, nedolžna otroka. Matere mati je uboga vdova, tudi gleda, kaj ji dobri ljudje dajo. Stanuje z otrokoma pri ubogih starših očeta otrok, ker oče služi vojake. Stari oče je ubog klapeč... Torej živi v najbednejšem, kar ji druge ženske za jesti prinesejo. Nisem skoraj nič imela, da bi bila otroka povila...» (Pismo babice.)

«...Sem res zelo revna... mož se celi dan martra... da zasluži 5 do 7 din na dan — kaj je to? Pričakujem vsako uro poroda, že petega, nimam ne denarja ne plenice, da bi lahko zavila nedolžnega novorojenčka. Nisem slaba ženska, res sem revna, otroka nisem hotela odpraviti. Bogu in ljudem ga bom skazala...»

Ženska moda

Svoj čas je znani pisatelj Marcel Prevost pisal o ženski modi in povedal nežnemu spolu nekaj pravih trpkih resnic.

Očital jim je, da so kljub neorestanemu govorjenju o emancipaciji ali osamosvojitvi sužnje mode, da se celo na račun dobrega okusa brezpozorno podvržejo diktatu modnih trinogov, ne da bi imeli toliko moči, da bi protestirale proti norosti, h katerim jih prisilijo samo radi tega, ker so pač sužnje onih, ki ustvarjajo modo. Prevost je našel, da ta ukonjenje, to pogosto češčenje perverznejših krojaških možganov napravi ženske slepe in brezčutne za socialna in druga pereča vprašanja javnega življenja in da se čisto celo dozaia, da modno suženstvo vodi naravnost do zanemarjanja dolžnosti napram možu in otrokom.

Odlični pesnik je zaključil, da bo žena šele takrat upravičena, zahtevati enakopravnost z možem, kadar se bo predvsem drugim osvobodila praznovorja mode. Suženstvo mode je vse bolj nezno. Kot eno proti kateremu se žensstvo dnevno bojuje.

Besede Marcela Prevosta dajo mišliti, seveda ne ženskam, ki brez misli slepo sledijo predpisom modnih trinogov, ki smatrajo za samo ob sebi umevno, da se šopirijo danes v kratkih, jutri v dolh, potem zopet v ozkih ali okorno širokih oblekah okrog.

Zavaruem se proti temu, da bi kdo mislil, da sem kak nazadnjaški starokopitec. Ne! Prav tako se bojujem proti vsem staroverskim nazorom o modi in vsem onim, ki mislijo, da je vse greh kar ne odovarja gotovim pretrpanim načelom. Okusno in sodobno oblečena ter lepo sfrizirana ženska mi je vedno všeč. Kar tu pobijmo, so izrastki mode, ki delajo ženske le smešne.

Modna norost se niti tem ne more ponesti, da pospešuje okus, kakaj največje neokusnosti je protivačala dolgi ravno moda, ki ne uštevja niti estetičnih pravil niti pravil gotove dostojnosti, kakaj ona ima nekakšno pristojnost, katere je samo en cilj pred očmi, da so oblečene po najnovjši modi.

Katera dama bi tvegala iti »nemoderne« oblečena na cesto? Pravzaprav nam ni treba iti več v balet ali bar! Vse kar si želimo videti na ženskah, lahko vidimo polnoma brezplačno množično v naših cestah zanesljivo pa v »odličnih« večernih družbah.

Večerne toalete ponajveč zakrivajo nekako tako da se tisto kar prikrijeva da slutiti, kakor si to dotična dama želi Raz-

...Mož zasluži tedensko 122 din, kar pa porabimo vse za prehrano 10 oseb in obleko in obutev za 4 šoloobvezne otroke. Jaz in mož si sploh ne moreva nabaviti obleke. Ostali trije še ne šoloobvezni otroci imajo pa le po eno srajco. Pri porodu sedmih otrok sem porabila vso svojo spodnjo obleko in razne cunjice. Osmi otrok, ki je danes star 45 dni, pa nima niti plenice, tako da ga moram povijati v zadnje svoje spodnje krilo. Spijo na eni postelji trije otroci in po dva v eni otroški postelji, a najmlajšega otroka moram imeti v nekak, v kateri mesimo kruh...»

Te ženske, ki so to pisale, so imele velik pogum, veliko življenjsko silo v sebi, da so kljub vsemu svoje otroke rodile. Čast njim! A sedaj so prisiljene, da obupno prosijo pomoči za te svoje otroke. Druge, manj pogumne, manj odporne, so obupale in dale svojim otrokom smrt, preden so se rodili. Tiste, ki žive v isti bedi in niso omagale, jih imajo pravico soditi, drugi težko z mirno vestjo.

Vsi se moramo zavedati, da samo s paragrafi in s strogo kazni, kadar kaj pride na dan, ne bo mogoče ustaviti tega navala bede in obupa. Pomoči je treba, takojšnje, izdatne, dobro organizirane, vsem, ki so jo potrebni — potem bodo paragrafi na mestu in bodo kaj zalegli. Tako pa stojimo ob preranem grobu uboge mlade matere iz Trbovelj, kakor ob grobu stotin drugih žen in na tisoče otročičev, ki so jih njih junaške matere sicer rodile, a jih niso mogle obvarovati smrti v bedi in pomanjkanju. Trboveljska tragedija naj ne bo svarilen zgled le mazačkam in prizadetim ženam, temveč nam vsem, vsej naši javnosti.

galiena brezhibnost je gola zagrnieta prevara! In v kakšen namen? Samo da obraba pozornost možkih nase da bi jo poželeli. So gospe in dekleta, ki rada ali celo z neko naslado nekaj več pokažejo kakor je to neobhodno potrebno in ki niti ne slutijo, kakšno dobroto bi jim izkazal kostum, ki bi odkrival čim manj. Ali ne vidiš, draga, kako zelo si revna?»

—elj—

Filatelija

Poštni promet Nemčije z inozemstvom. Kakor sporočajo iz Berlina, je sedaj po naredbi ministrstva za obrambo države prepovedano med drugim, da bi pošiljalec sam lepil znamke na pisma in dopisnice, nego se mora plačati poštnina pri poštmem okencu v gotovini. Poštne pošiljke za nevtralo inozemstvo se ne smejo več metati v poštne nabiralnike, ampak se morajo predajati pri poštmem okencu in se mora pri tem predajalec izkazati z legitimacijo, opremljeno s fotografijo. Na vseh pošiljkah mora stati popolna adresa pošiljalca. S tem je zdaj prenehala obstajati tudi možnost tako vidnega »filatelističnega frankiranja«. Do nadaljnjega naredbe se ne bodo zbiralec izdajala dovoljenja za menjanje znamk.

Belgijske znamke s pretriskom kljukastega križa in napisom »Eupen ist frei«, ki so se pojavile na tržišču, po pojasnilu nemških strokovnih časopisov niso uradno izdane, nego povsem zasebnega izvora ter nimajo nikake frankaturne veljave. Nemška poštna direkcija v Aachnu je že ukrenila vse potrebno, da se onemogoči njih uporaba na pošti.

Razstavljanje znamk, ki so v prometu. Pred kratkim je nemška poštna uprava uvedla koristno novost. V večjih poštah so razstavljene v vitrinah vse nemške znamke, ki so v prometu, tako da jih publika lahko vidi. Razstavljene so vse vrednosti redne izdaje, posebnih izdaj, spominskih znamk in dr. Takšne razstave znamk obstoje že od prej na poštah večjih mest v nekaterih drugih državah.

Voda na narašča in narašča. Ko sta se rešila na čer sta naniho pol sedla, pol se naslonila, a voda jima je segala do izpod kolena, zdaj pa jima sega že par prstov čez kolena.

»Marija! sezidaj ti bom kapelico, če se rešim,« je vzkliknil nenadoma Matjaž. »Balant, drži se, jaz grem! Poskusil bom izplaviti.«

»Nikar! Cakaj! Prišel bo kdo po tebi!« Vendar Matjaž se spusti v vodo. Par metrov od čeri je že obrnil pogled nazaj na čer, kjer je visel prej in iztegnil roko. Balant ga je razumel, razumel je njegovo željo: Nazaj na skalo! Videl je obup v njegovih očeh, ki je pričal, da čuti Matjaž, da je izgubljen. Res ga je voda v naslednjem hipu potegnila vase. Balant ni mogel pomagati, sam se je komaj držal na svoji čeri, voda ga je pa stanovalno, z absolutno točnostjo v času, zibala gor in dol. Toda, vzdržati more za vsako ceno! Če se mu je morda posrelo zbidila predrzna misel, da bi polkrožno izplavati, mu zdaj ni več mogla priti na mar. Matjaž se je le prehitro utopil potem se ni več pokazal več. Malo upanja je na to bilo, da bo nekdo prišel po poti, ali vsaj železničar po progi. Nekdo mora priti mimo!

Izra ovinka se je prikazal vlak, osebni vlak, ki je peljal proti Trbovljam. Balant je iz vsega grla začel vpiti: »Na pomoč! Na pomoč!« Nekaj potnikov, ki je stal slučajno pri oknu, ga je ozaril, čerav se je že mračilo in mu dal z roko znak.

Upanje, ki ga je imel Balant na rešitev, se je povečalo. Vendar minute so se vlekle ko večnost. Čez kako pol ure pa je res prišlo kakih deset mož, nekaj z one, nekaj z druge strani. Ugibali so, kako ga rešiti, pa so naposled vrgli vrvi čez vodo, na vsaki strani so močje prišli zanj in jo smušili do Balanta, ki se je v zadnjem močju držal za skalo. Prijel se je za vrvi, ki so to močje na eni strani poplašili, na drugi pa priterjali, in ga tako potegnili iz vode vkljub besnečemu valovju, ki ga je prekušalo odtrgati. Čim pa je Balant prišel na suho se je onesvestil. Preveč ga je voda izmučila.

Fotoamater

I. razstava slovenske fotografije v Hrastniku

Cudna so pota, po katerih dokazuje naša fotografija svojo nepopustljivo življenjsko sposobnost. V času, ko je bilo videti, da njeni glavni opori v Ljubljani in Mariboru popuščata, nas je presenečila vest, da pripravljata Fotoklub Hrastnik, ena najmlajših in dotlej po svojem delu najponižnejših amaterskih edinic v državi, vrsto sijajnih, daleč preko lokalnega okvira segajočih dejanj. Bilo je, kakor da se je po deželje uprlo mrtvilo, ki se je širilo v mestnih središčih našega fotoamaterstva. Stopilo je naprej in potegnilo vse za seboj.

V nedeljo, 10. t. m. smo navdušeni pristostvovali otvoritvi klubskega doma v Hrastniku, prvi prireditvi v počast bližnji stoletnici slovenske fotografije. Imeli smo zadoščenje videti, kako uspevajo dejanja, ki rasejo na požrtvovalnosti in zaupanju vase. Hvaležni smo bili za sadove odločne ga dela, ki so ga izvršili v tako težkem času hrastniški ljudje, vsem na čelu neutrudni predsednik hrastniške amaterske ednice, g. Mirko Grešak, ki zna z dovtipom, a če je treba tudi s trmo premagati vsako oviro. Bili smo nad vse veseli, ko smo videli, da se je vsa naša dežela, kjer koli je kaj sposobnih amaterjev, odzvala klicu Hrastnika, osebno po zastopnikih svojega amaterstva na otvoritveni dan, in z delom na stenah in na pultih v razstavnih dvoranah novega doma. O tem delu hočem govoriti.

To je nedvomno najbolj nazorna in kvalitetno tudi najodličnejša razstava slovenske fotografije, kar jih je bilo po svetovni vojni pri nas. Morda jo je ta ali ona preselila po številu razstavljalcev in slik, toda tako pestra in poučna gotovo ni bila še nobena.

Prvi vtis: slovenski fotoamaterji so še vedno in še bolj nego kdaj prej mnogostranski glede svojih tehničnih delovnih načinov. Od navadne povečave, preko jednakega in ločitenega postopka, preko high-keya, kombinacije, papirne negativne, najtežjega pretiska in gume do barvnih postopkov na papir so zastopani malodane vsi tehnični načini in dokazujejo, da je naš amaterjem slej ko prej delo enako važno kakor vsebina, oblikovanje enako važno kakor snov. Najmanj tretjina avtorjev je (zelo velik odstotek), ki so v enakem upoštevanju oblike in vsebine doslegli vrhunec, preko katerega ni moči priti. To je drugi vtis. Ostali se drže skoraj vsi nad povprečno linijo; maloštevilni so, ki bi pri še strožji izbiri lahko odpadli, pa je bolje, da niso odpadli, kajti končno je treba slovensko fotografijo prikazati takšno, kakršna je v resnici, ne samo, kakršna bi morala biti. Nad vse razveseljuje to število začetnikov in tistih, ki doslej skoraj niso razstavljali. To kaže, da se nam za naraščaj in za bodočnost prav nič ni treba bati. Med njimi so moči, ki so resnične moči že sedaj. Druge pa je bilo treba uvesti v razstavno življenje, tudi če njih delo še ni povsem zadovoljivo — a kje naj se bolje udeležijo, kje naj dobe pobud za bodoče delo, če ne na domači razstavi?

Tretji vtis pa je ta: Čas bi bil, da se popravi mnenje, da je slovenska umetniška fotografija pretežno pokrajinska fotografija in samo v podajanju pokrajine močna. Primerjava s pravkar minulo internacionalno v Zagrebu nam kaže, da obdelujejo naši amaterji pokrajino na pr. manj nego Hrvati. Genre, portret, tožitelj je in vse takšne vrste motivov, jih zanjajo dosti bolj in če upoštevamo nekoliko izjem bolj ali manj poslednjih pokrajinarjev (n. pr. Gliha, Kovačič, Pavšič), so z dovršenimi deli zastopani najbolj avtorji, ki pokrajine sploh niso poslali ali pa samo mimogrede (Michielli, Pfeifer, Marrenčič, Smolej, Koželj, Kornič, Krašovec, Pivka, Simontič, Smolej, Vidmajer Ljubo in cela vrsta drugih). Edino pravila ocenitev slovenske fotografije v tem oziru je pač ta, da ima pokrajino rada, a prav tako rada tudi vse druge motivne vrste in je zavoljo tega ena najbolj pestrih na svetu. Da-li bi nam pa neka stanovitnost v motivih, kakor tudi neka enotnost v tehniki, vsaj pri nastopih kot celota, ne bila v korist, je drugo vprašanje.

Razstava obsega okrog 170 del preko 50 avtorjev iz Ljubljane, Trbovelj, Ribnice, Medvode, Slovenskih Konjic, Ptuj, Maribora, Jesenice, Sočanja, Kranja, Trilca, Beograda, Zagreba, Celja in Hrastnika. S skupnimi zbirkami so zastopani fotoklubi v Ljubljani, Mariboru in Hrastniku in fotoodsek SPD v Trbovljah. Že navedba teh imen nam kaže, kako močno se je slovenska amaterska fotografija v zadnjih letih razširila po deželi, Ljubljana nikakor ni več tako osamljena, kakor je bila še pred nedavnim. Če pogledamo natančneje v razstveni seznam, pa bomo ugotovili, da je razmerje med Ljubljano in ostalimi kraji približno 1 : 2 in da je Ljubljana torej že v manjšini, dočim je bilo še na zadnji fotografski razstavi na naših tleh, pred dvema letoma, razmerje ravno obratno. To je zelo razveseljujo napredek. Še bolj razveseljuje pa je, da tudi v kvaliteti Ljubljana ni več tako osamljena. Če niti ne upoštevamo, da temelji velik del slave Fotokluba na avtorjih, ki so doma in delujejo drugod nego v Ljubljani, moramo priznati, da je zrasel v avtorjih Fotokluba Maribora Ljubljani tekmeč, ki zelo nevarno maje tradicionalni ljubljanski primat v slovenski fotografiji. Pri tem je celobrez pomena, da nekateri med najmočnejšimi Ljubljankami na tej razstavi ne sodelujejo. Kaj bi šele bilo, če bi imel Fotoklub Maribor svojo stredo in če bi bili njegovi člani povezani v trdnje organizacije!

Hrastniki niso nastopili z večjo ambicijo, to je po vsem delu, ki so ga vršili, umevno. Med njimi pa je dovolj izvrstnih sil, to vem s prejšnjih njihovih razstav, in ko bodo v novem domu začele z metodičnim delom, si lahko predstavljam, kakšen bo učinek. Tudi sosedne Trbovelje in drugi kraji, kjer obstoje in se pripravljajo amaterske ednice, bodo po tej razstavi zažile. Tokrat nemara še ne bo težko odločiti, kateri ednici naj pripade prekrasno Puharjevo spominsko prehodno darilo, ki ga je ustanovila Abelova steklarna s širokogrudno uvidnostjo hrastniških lokalnih činiteljev kot simbol našega prizadevanja, da bi bila slovenska fotografija po kvaliteti prva na svetu in da bi v medsebojni plemeniti tekmi neprestano rasla. Trdno sem prepričan, da bo morala zmagovalna ednica pokazati izredno višino, če si bo hotela na prihodnji razstavi ohraniti prehodno darilo za nadaljnje leto. K. K.

Franc Lohodika:

Splav na Jeru

S truščem so se borovci valili v vodo. Balant je stal na kupu debel, ki so jih vznikli zmetali pod cesto, in s cepi om prožil debela, da so se valila po strmini v Savo, ki je tekla spodaj. Cesta ni bila del od vode ko kakih 10 metrov in 5 nad njo. Pri vodi pa je stal Matjaž in s kavljem, ki je bil nasajen na dolg drog, poravnal debela drugo poleg drugega ter se obenem spretno umikal hodom. ki so se valili v vodo. Temu se je moral umakniti, onega preskočiti, če ne bi hitro imel noge zdrobiti. Nekatera debela je bilo treba obrniti. Matjaž jih je spretno rinil po vodi navzgor, jih obračal in potem poravnal poleg ostalih in jih sproti vezal z vrvi, da ne bi voda katerega odnesla.

»Tako,« je dejal Balant, »zdaj bo pa že dovolj. Voda je majhna, še do bova komaj spravila v kanal.«

»Jaz bi tudi rekel tako,« je rekel Matjaž in si obrisal znoj. »Htel si pa res. Ne bi se moral potiti pri takem delu. Imas jermena pripravljene?«

»Tamlje so!«

Kaj hitro sta bila pribita še jermena, okoli deset cm debeli smrekovi debeli, ki so katera se zabijajo v položne hlode na splavu da se v vodi ne razležejo. Tudi stojali sta bili brž pribiti in nanihu sta s trtami pritrilila veselnike S-lav je bil pripravljen, moglo se je takoj odinčiti. Zviti je treba še vrvi, ki je, d k'er se niso bili pribiti jermeni, vezala hlode jo vreči na splav, zasekati sekire na kako deblo na njem in bajti! Ura pa je že za t'udi enašt, opoldne pa je bilo pri lesnem trčevju, za čigar račun delata, že gotovo. Trgovci ima dom na Savi, opoldne b sta že tam.

Splav je neslišno polzel po vodi kakor da plava po olju. Vreme je bilo krasno. le nad Svetlo goro je bil temen oblak, drugače na se je sive nebo ogledovalo v vodi. Na levi strani se je v soncu bejla po-

noviška graščina in njena gospodarska poslopja, potem priljazno hišice na laščevini in samotno naselje Otorov z duje strani in že je bil splav med Spodnjim Logom in Savo. Zdaj je bil čas, da ga zapeljeta k bregu, ga pričeta za k'rtro od drevine in gresta na kosilo. Sa bo že menda pripravljeno, ura lo skoraj, po dne in zaslužila sta ga tudi.

Po kosilu sta malo obsedela. Nad Svetlo goro se je oblak večal in večal, da je kmalu prekril nebo in potem se je v hibu ulila ploha. Sicer je kmalu ponehala, droben dež pa je še naprej rosil. Ura je bila že štiri, ko je začel ponehati. No, časa je še dosti. Do Trbovelj bosta rabila morda dve uri, počitki se pa začne v tem letnem času ob polsedmih.

Spet drsi splav po vodi, le včasih se začne šum vesla, drugače pa polzi ne tiho. Kadar pa zapelje v valovje, se malo nagiba in večji valovi pljusajo vodo tudi na splav. Na levi in desni strani se vrste visoke pečine, skalovije in in na njem skivečena drevesa, med hrbe uskane globeli in jarki, ki so jih izdolbili h'ndourniški potočki. Na desni strani vid'v v skalo usekano pot, ki so po njej, p eden je stekla železnica, ladijari gonili vole, ki so vlačili ladje.

Seveda, Matjaž in Balant nimata smisla za to. Zanimaju le splav in vesli. Vsak stoji na enem koncu in z vesli m uravnava splav, da se nahaja vedno sredi mase. Paziti morate na skale. Če splav zadene na skalo s strani, je takoj za eno — dve debli manjši. Če pa na skalo nasede, ga je včasih težko spraviti v nje.

Kmalu se prikaže na levi zanoška postaja in že drsi splav izpod železne a mostu. Zdaj so nad Jezom. Se skroznji le treba varno prepehtiti, pa je vožnja prav za prav končana. Naprej ni do Trbovelj nobene nevarnosti več. V Jeru Sava pa da čez velik prag, potem pa divja med

skalami, ki so izpod jezua razmetane po vsej širini vode. Le na desni strani je ozek kanal, ki ga je dala vsekati avstrijska cesarica Marija Tereza, da bi storila plovbo po Savi varnejšo in manj naporno.

Krepko sta se Balant in Matjaž utirala na vesla. Zdaj ne smeta več voziti po matici, temveč blizu desnega brega da bi mogla zapeljati v kanal. Ze je splav na Jeru. Voda šumi, valovi in se d'vije p'nti: prednji kraj, kjer stoji Matjaž, se zarije v vodo, tako da je za trenutek do prsi v vodi, pa se s svet hitro dvigne. Voda preplavi cel splav.

Zdaj pa v kanal! Matjaž se krepko ubre na veselnik, toda njegov opornik je bil prebalo pribit in se je odtrgal. Prednje veslo je nerabno in se je odtrgal se prednji kraj splava zalet v skalo z leve strani kanala, jermen se zlomi in raz'olje splav. Balant pusti svoje veslo, steče na prednji kraj splava in oba gledata na katero skalo se bosta rešila. Matjaž na prabi zadnji kraj splava, ga zavrti okoli skale ko okoli oči in ga treščil ob čeri sredi vode. Splav je popolnoma razbit, niti dvojne debel se več ne drži skupaj. Solavaria sta se komaj rešila na čer čeri, ki je za pol metra štrlela iz vode. Kaj — da? Sonce že zahaja, voda narašča. Na desni strani voda je sicer občinska pot, toda človeka ni na njej.

Voda na narašča. Prčasi sicer, vendar grozno stanovitno. Ploha se je ušla sicer že pred tremi urami in prej vendar potrebuje voda nekaj časa, da se zbore v potočke, potočki v potoke, potočki v Savo. Balant in Matjaž na sta se odpravila na pot kmalu po plohi.

Obupano zreta v šumeče valovje Skala je majhna držiti se morata, bleda da eden od njiju ne zdrsne v vodo. N vsakem drugem mestu v Savi bi bila rešitev možna, tukaj pa ni. Vsi s plavanjem ne. Preveč je skal v strugi, prevelik je nadenvedel. Če bi se že predrželo, ki bi se spustil spustiti k'rtki jez, očni čerem, se ne bi mogel obdržati na površju. Sava bi ga goletnila vase.

Od Bakuja do Vladikavkaza

Domovina petrolejskega bogastva je obenem domovina pokrajinske in narodopisne pestrosti

Pogled na Košan-Tau, enega najvišjih kavkaških vrhov

Iz Bakuja, petrolejskega središča ob Kaspiškem morju, se vije deloma v ravnini, deloma v hribovitom ozemlju v elegantnih ovinkih vzdolž reke Kure železnica proti Tiflisu, ki leži skoro v sredini Kavkaškega velegorovja. Ravnina Kure se vedno bolj in bolj zožuje. Ko prevozimo polovico proge, železnica premosti reko in zavije na njen desni breg, kjer se začnejo polagoma vzpenjati. Skozi okno moram občudovati gozdno bogastvo valovitih gričevja, polnega hrastovine, žlehtnih kostanjev, bukovih dreves in mogočnih lip, med katerimi se pase na tisoče belih ovac. Spet premosti proga reko in zleze na njeno levo obrežje, na katerem teče do Tiflisa. V oddelek stopi ruski sprevodnik. Celo društvo narodov je stlačeno med stenami vozov. Umazani Turkmeni, zavaljani Kirgizi, Nogajci, samozavestni Tataři, debelohasti Osmani in nekaj ruskih trgovcev, ki glasno barantajo med seboj.

V Tiflisu, srcu Kavkaza

Prisopihamo na višino 430 m na nov moderen kolodvor v Tiflisu. Reka razpravlja jočih potnikov me privede izven stavbe na prostoren trg. Večer je padel. Tisoče in tisoče belih, modrih in rdečih lučk odseva na srebrnih kupolah palač in drsi po strmih strehah na žive ulice. Tiflis je središče tega dela gorovite Georgije. Tu imajo sestanke visokozrasli, tu in tam plavalasi Kurdi, Cerkezi in malo temnejši Tataři, rjavi, kratkočrepinasti Avari in Lezginci; izza vogalov škilijo zamazani Židje in čakajo na plen. V ozkih ulicah južnega dela mesta najdeš v bazarih dostojnega Perzija, čepečega s prekrižanimi nogami za svojim blagom. Poleg njega podjetnega Armenca, ki teče za teboj do kraja ulice, samo da napravi kupčijo. Na pramenadah najdeš ponosne Georgijce in njih zapeljivo hčerke. Samozavestnega koraka Rus mimo bogato in elegantno aranžiranih izložb, v katerih najdeš prekrasne, dragocene perzijske in kavkaške preproge, platinaste, srebrne in modre lisiče kože in druge,

ne poznajo evropske kulture v jezikavosti in koketiranju, tudi barvajo se ne kot Zamerke v Afriki ali ljudožrci ob Južnem morju. Vidijo se samo krasne, črne oči iz za »čadrec«, ki jim zakriva obraz. Naglo sem obrnil ročaj za plin — moj jekleni

Tipi kavkaških kmetov

konj zdivia, se vzpne, nato pa zdrvi ko puščica izven območja divnih oči — Kavkazu nasproti.

Kavkaz... Vleče se razmeroma ozek hrbet brez prestanka kot poševen most od Kaspijskega do Črnega morja. S celotno

dolžino 1100 in širino 100 do 170 km pokrije površino približno 120.000 km². Na lepi, dolžini 700 km presega vrhovi 3000 m višine in s kamenitimi navpičnimi stenami, ozkimi in na stotine metrov globokimi prepadi, neprehodnimi vrhovi, golimi in gladkimi pobočji, ki so polna sneženih in kamenitih lavin, predstavljajo, divjo nedostopno trdnjavo. Gorovje je deloma vulkansko in narod ve pripovedovati o ptici Simurgu, ki kraljuje na vrhu Elbrusa. Ta ptič vidi z enim očesom v preteklost, z drugim v bodočnost. A kadar se dvigne z višave, se pod udarci njegovih mogočnih peruti trese zemlja, viharji razsajajo, morje se razburi in vse podzemeljske sile se prebudijo iz sna.

Vrelci in rude

Povsod na Kavkazu se najdejo topli in mrzli vrelci. Vsebujejo pa žveplene, železne, alkalijeve, jodove in bromove sestavine in so zavoljo svojih zdravstvenih lastnosti zelo znameniti. Bajc so se že vojaki Aleksandra Velikega hodili semkaj zdraviti. A razen zdravilnih vod bruhajo iz tega masiva tudi nafta, predvsem v svetovno znanem mestu Bakuju ob Kaspiškem morju. Danes se najde to dragoceno olje tudi v Grozniju na jugu reke Terek na Ruri, medtem ko na več drugih mestih sili na dan goreč plin, katerega plamen so že v pradavnih časih po božje častili. Rud je tu manj, razen nekaj cinka, svinca in srebra, pa železa in bakra. Še najvažnejši so rudniki mangana zahodno od Kutaisa, kjer najdemo tudi premogokope, v Dagestanu pa še žveplo.

sno. Po njih se klatijo medvedi, risi, divje mačke in leopardi, v južnih predelih se najdejo celo posamezni tigri. Kljub temu, da je zelo mnogo teh divjih roparskih zverí, divno uspeva divjačina. Zelo so razširjeni divji prašiči, ne manjka jelenov, v skalnatih predelih kraljuje divje koze in kozorogi. V vzhodnih delih pogorja najdeš cele črede bizonov. To je tudi edini kraj, kjer se dobe njih zadnji ostanki.

Sonce neusmiljeno pripeka med vejvjem orjakov, iz katerega hlapi sivkasto-bela sopara. Cesta se spet približa reki, v kateri prebivajo Rusalka z dolgimi rdečimi lasmi in zelenimi očmi, privabljajo moske in jih v nasladi izmučijo do smrti, tako ve povedati ljudstvo. Spet so se začeli gmatiti ogromni vrhovi. Vozil sem mimo izsušenih hudournikov pod navpičnimi stenami, po katerih so ko živi reliefi plezali drzni gamsi. Pod menoj se je beo penila reka, oddaljene male vasice se ko lastavice gnezda čepele na sivih pobočjih. Tu pa tam je mala trata ali polje, ki visijo na strminah ko naravni akvariji v granitem okvirju. Pred menoj se že bližijo v zahajajočem soncu krvavo rdeče obsevalne bele glave Rdeče gore — male levo pa Sedem bratov. Stemmilo se je. Svetloba žarometa je preskakovala s stene v steno, vsaka bolj divja, bolj strma, bolj nedostopna. Ovinku je sledil ovinek. Preko ceste so molele betonske stebre in polovični predori, preko katerih se je kotatilo kamenje in drvelo bobnajoč v tenne, grozne prepade. Ovinki so bili tako ostrí, tako temni in divji, da sem rajši ustavil motor in peš šel poleg njega dalje. Prenčil sem v pastirski koč. Drugo jutro sem dosegel najvišjo točko ceste. Krestovo sedlo, ki je označeno s kamenito ploščo (2345 m). Črne in gole stene se vlečejo proti Kaspiškemu in Črnemu morju kakor grzne mrtvaške bariere. Hrbet gorovja je ležal za menoj, cesta se je nagibala proti severu in padala v strmih pobočjih. Prispel sem v naselje Kobi nasproti mestecu Gergeti, kjer sem prišel do reke Tereka. Ta prvi peneč se med naravnost navpičnimi stenami, ki grozijo, da se vsak čas stisnejo. Stene se vedno bolj in bolj ožijo in skoro mi sapa zastane ob pogledu. Par sto metrov pod menoj peneča voda, levo in desno gladke, proti meni nagnjene stene, v katerih je cesta doslovno izklesana, nad menoj pa ozek pas modrega neba, ki nerad propušča svetlobo.

Tam, kjer je Zeus Prometeja na skalo prikoval

Vozil sem uro — dve a ko sem že mislil, da ne bom mogel izvoziti iz teh granitnih

oklepov in da bom strmoglavil v bobneči prepadi, so se sene naenkrat začele širiti. Na levi kraljuje trdnjava Lion. Zavozim na eleganten most in preko njega na desni breg Tereka. Skoro sem zavozil v prepadi, ko sem neprevižno zjrl v 5043 m visoko goro Kazbek, raz katere je grozil ogromen ledenik, obdan z vencem črnih oblakov. Tam gori je nekdanji bog Zeus ujel in povezal Prometeja, ki mu je bil ukradel ogenj z neba ter ga ponel ljudem na zemljo. Cesta se še vedno vije med strmimi in gladkimi pobočji, med groznimi prepadi, v katerih grmi Terek, da odmeva tisočkrat med stenami. Vozil sem skozi globel Darjal (po perzijsko Dar i Alam, kar pomeni vrata Alanov), če bi tu ceste ne izvirali v živo granitno steno, bi bil prehod nemogoč, kvečjemu, če bi človek imel peruti ali pa da bi kljuboval deroči reki. Občutek sem imel, da je tako nekakšna pot v peklo. Cesta se je spet približala reki, prevozil sem most, kjer je na levi strani samovalo naselje Lars. Od tod dalje so se globeli širili, gorovje je postajalo nižje, stene manj strme, so se zelenile, nižje doli so se že šopirila košata drevesa. Desno je stala bela trdnjava, cesta je vidno padala. Slednjič se je začela viti med gozdovi, dokler nisem pred seboj zagledal ravnine in sredi nje mesto Vladikavkaz (Vladarica Kavkaza).

Mesto leži 700 m nad morsk gladino in je bilo ustanovljeno 1784. V prejšnjih časih je bilo važno garnizijsko mesto. Po širokih ulicah so se nekdanji šopirili carski oficirji in generali v perjanicah — danes so zapuščene. Guvernerjeva palača je mrtva, le v dvorišču filozofa debel prašč o milijonosti na tem žalostnem svetu in nekaj koz se pase samozavestno. Drvel sem skozi skoraj prazne ulice dalje po planjavi. Za menoj je ostalo to ponosno pogorje, te nedostopne gole stene, divji in vrtoglavi prepadi, peneče se bobneče reke, kamene in snežne lavine, beli ledeniki — za menoj je bilo to čudo stvarstva, ta gigantska naravna trdnjava... S.K.

Kupon za brezplačno
„Minute pomenka“
štev. 60

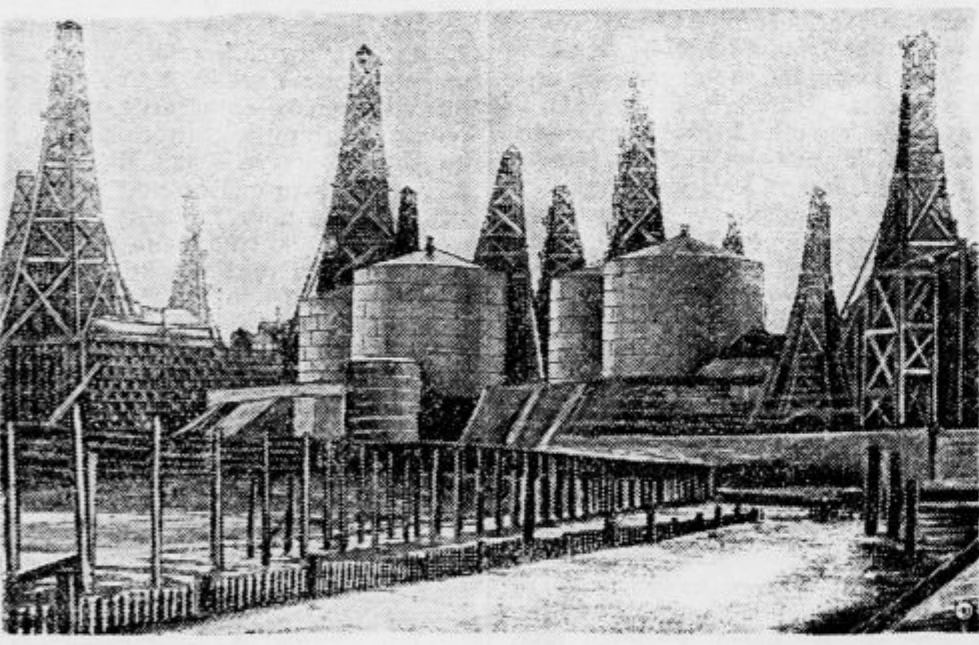
PROFESORSKA

Potepuh: »Stoj! Če se zganete, ste mrtvi!«

Profesor: »Ne kvasite takih neumnosti! Sami premislite: če se zganem, je to vendar dokaz, da živim!«

V znamenitem francoskem filmu »Obala v megli«, ki ga bomo v kratkem videli v Ljubljani, nastopata v glavnih vlogah Jean Gabin in Michele Morgan, ki veljata dandanes v Franciji za najznamenitejši filmski par. Film je prireren po romanu Piera Maca Orlana in ga je režiral Marcel Carne. Pretežni del dejanja se vrši na obali na starih ladjah in čolnih, kjer pobegel legionar odkrije ljubezen mladi Neli, nesrečnemu dekletu, ki ga preganja varuh, nevaren star človek...

Idila iz Bakuja, središča petrolejske industrije

enake in še bolj dragocene. Drugod spet vidiš izdelovalnice kindžalov (kavkaško bodalo), raznih sabel, ščitov, čelad in celo kompletne oklepe. Niso te morda starinski predmeti, nego popolnoma sodobne izdelave, umetni in dragoceni, ki deloma služijo trgovini s tujci, deloma pa se danes nekaterim kavkaškim plemenom, kot orožje in okras. Do danes so skozi stoletja ostala mnoga kavkaška naselja znamenita po izdelavi orožja.

Svetla, nežno prosojna krogla se je dvignila iz Kavkaza. Dolge črne sence so padale na trudno uspano mesto. Da se iz ognem vročini, sem jo mahnil proti botaničnemu vrtu, ki je gotovo najprijetnejši in najdivnejši košček zemlje v tej deželi. Skozi predor ki si ga je v živo skalo izsekale rečica Sovkiri med ogromnimi strmimi pečinami tako zvano »Perzijsko trdnjavo«, prideš v raj. Šumeče in belo se peneče v mesečini slavo vode preko prepadev. Drevesa se sladko klanjajo tisočerm cveticam, ki opojno vonjajo in opajajo zaljubljene parčke med prekrasnimi nasadi. Povsod najdeš tajinstven čar lepote v črni noči. V notranjosti parka nastopa »varijetete«, plesalci in plesalke Rusi iz Moskve, rojeni mojstri v mimiki, operi, drami, v veseloigri in revijah edinstveni, neprekosljivi v baletu in narodnih plesih.

Pod vrhom Elbrusa

Drugo jutro sedem, a motorno kolo in krenem polagoma skozi mesto. Vse hiti in drvi spet za kupčijo. Žensk je zelo malo na ulicah, a še one redke, ki jih vidiš, so v spremstvu. Tihe so in dostojanstvene —

Razgled in srahodi

Neutešljivo hrepenenje

Človek, kronano in od bleščečega duhovnega ognja prežarjeno bitje, je popolna podoba stvarniškega zamisli. Njegov duh, ki stremlji v visokem poletu preko vsega zemeljskega v daljni svet vesoljstva, ki neumorno poraja pesniške in glasbene proizvode, umetnostne tvorbe, drzne tehnične in znanstvene misli, ta duh, poseben dar iz lepo oblikovanega telesa, ki z dvignjeno glavo stopa čez zemeljske poljane, ki si jih je podjarmil zbog svoje popolnosti in zavesti svoje zmag.

Nemirljivo, vedno nemirno in neutešeno je hrepenenje, naš najboljši del, našega duha velika, krilat sestra, ki nas popelje čez mero vsega zemeljskega, posvetnega tja do nezajezene brezmejnosti, premosti tisočletja in stremlji skozi trpljenje, smrt in noč po neki obali, ki se nam dozeva samo zato tako slajno rajsko, ker je ne moremo nikdar doseči, ker ostane vedno hrepenenje.

Kratko veselje

Sonce je vzšlo že pred nekaj urami. Tu zgoraj, nad prepadom, je stala breza in se smejala v jutrnjem siju. Svetlozelena lističi so ji viseli čez navpično skalno steno, in če jih je zamajala sveža sapa so se sem in tja potopili v globoko senco, ki jo je na skale metal mračni smrekov gozd. Zakaj tu doli so stale smreke tako

na gosto, da je le za trenutke posijala svetlo nedoseda med njimi.

En sam posameznik, eden izmed tistih, ki se težavo našel pot skozi temno zelenje iglastega vejvja med množico drevesnih debel.

Pozlatil je smrekovo d b lo in se nazadnje spustil na velik, z mahom porasel kamen...

To je bilo hipoma veselja nad tem sončnim žarkom! Mah mehek kakor žamet, se je smehotno razklatil. Ljubša zvončica so z mehkotno in prijetno metal čkov k sibi, ča drveča sta ovizila veselje na mahovih blapi in razposajeno zaržala.

Veselo je pa žal ni trajalo dolgo. Sončni žarek je moral naprej in kmalu je ležal z mahom prekriti kamen spet v globoki senci.

Modra zvončica je gledala s solznim očesom za to črnil žarkom in za manjživlji metalčki ki so jo tako nežno poljubljali...

Povzdignjeni in ponižani

Priljubljeni in spoštovani, med obojimi položaji je ena in ista priložnost brez saka moči.

Vendar pa je zavzeta misel da smo eno s tem neskončnim svetom in kljub temu zmogni, da gledamo z viška v red vrtnice, v spremembe te in one sile, da lahko zasledujemo pretvarjanje posameznih delov snovi in tvarine. Ni mar ista težnost, ki

veže tu mesec na zemljo, tam pa potisne vijolično koreniko v rahlo zemljo? Ni mar zračno tresenje in valovanje, ki švigne od svetovnega požara na Siriju istovetno z lestvico v nežnem odsevu lepih oči?

Ta skupnost z naravo nas istočasno povzdigne in poniža, zakaj ko spoznamo človeka kot postranski snovni produkt, vidimo v njem vendar krono vsega bitja, vrhunec milijonletnega razvoja od prve tanke megle skozi razdobja sončnih sistemov iz zemlje do organske tvorbe, ki se je dvignil od sluzavega mehkužca do najvišje civilizirane naravoslovca.

Če pa se nam širi v srce v presmelem ponosu, moramo pomisliti, da bomo kot stranski produkt kemičnega procesa, ki se imenuje svet, svet zmieta v velikem stroju stvarine — bodisi da bomo po milijonih letih, ko bo sončna gorkota izžarela, bedno zmrazili in mrazem prostoru, bodisi da bomo, če bo zemlja po drgnjenju oceana, lune, zvezdnih utrinkov in ozračja v njenem kroženju ovirana, z njo vred treščili v sonce in pri trčenju izhlaplili.

Uprav to zanesljivo uničenje tvori poetično ozarjanje ožjaja našega bitja; vsled tega postane naše življenje resno namesto igravo, saj tvori mogočno tragiko svetovnega prigodka, ki užge naš pogled v mokerem ognju poguma, preden otrpne v žalovanju za nenadomestno izgubo.

Večer v planinski koči

Večer v planinski koči je poln prijetnega lagodja. Iz vseh kotov puhti vonj suhega lesa, v rdečem vinu se kopljajo zvezde svetilke na stropu, medtem ko polni mali

prostor pešiča turistov z razposajenim smehom in postaja kitar na steni nestrpna. Ljubim jih, te večere v planinskih kočah, polne življenjske moči...

Preden ležem, stopim pred kočo. Mraz puha skozi odprto vrat, hršč in dobroljnost utihneta.

Veljačasto se razprostira velikanška stavba planin vse naokrog. V nedoumni siluhti dregajo gore v nebo, preteče, čudovito. Zvezde prosišajo okrog velikanov, ki potaplajo svoje glave v neskončnost. Spodaj neke v dolini ležijo ljubke vasice, pomeljkavajo iz nekaterih oken — tu zgoraj pa strmi neznanjski mir, leži na kopah in gorskih grebenih; poletna noč se leskeče v sneženih strugah in čez gore diha slutnja juga...

Muren

Veseli bi bil, če bi tale muren tam zunaj že nehal s svojim cvrčanjem. Dela me nervoznega. Kako naj si človek pomaga? Nu, da, treba je zapreti okno. Kljub temu — cvrči. On cvrči? Seveda on, saj je vendar samec, samica, kakor znano, nimajo cvrčalnega organa. Pa naj bo že on ali ona, ne maram prosišati in slišim še vedno. Zaprem se notranje od dvojne okna — pa tudi to ne zadostuje — cvrči! Saj vendar ni mogoče, da bi glas prihajal skozi debelo zidovje. Mar se je ta žival skrila v moji sobi? Toda če je tu, potem ne more biti zunaj. Hitro odprem okno in prislušujem. Povsod, zunaj in znotraj, je naenkrat utihnilo. Ne cvrči več.

Saj sem vendar rekel, da bi bil vesel, če bi opustil cvrčanje, in zato je čudno, da nisem vesel.

XI. kolo v slovenski ligi

Velika borba v Mariboru — neodločena

Včeraj je Ljubljana odigrala svojo najvažnejšo tekmo za točke ter v igri z mariborskim železničarjem rešila odločilno točko — Ostali trije zmagovalci so bili Amater, Mars in Bratstvo

Ljubljana, 17. nov.

V zadnjih tednih je ligaško tekmovanje pri nas postajalo vse bolj zanimivo, toda danes je doseglo vrhunec, kakršnega v domači nogometni konkurenci še dolgo nismo doživeli. Na tehnični je bila usoda najboljšega ljubljanskega in najmočnejšega mariborskega moštva in to je bilo že dovolj, da so se zganili številni znani in neznani pristaši tega sporta in nam spet pričarali čase, kakršni so bili v nogometu nekoč. Že sam obisk na prireditvi je prekosil vsa pričakovanja, značilno za veselje in strah, s katerim so množice pričakovale današnji izid iz Maribora, pa je tudi, da so uredništvo — kakor že dolgo ne — že kratko po končani tekmi od vseh strani obsipali z vprašanji, kako je bilo tamkaj. Pa tudi z izidom samim še niso bili zadovoljni, hoteli so vedeti tudi, kdo je bil prvi v vodstvu, kdo je potem spravil ono drugo žogo v mrežo in še mnogo teh podrobnosti. Današnja tekma v Mariboru je imela torej z vseh strani obeležje velikega dogodka.

Rezultat sam, ki sta ga moštvi dosegli šele v drugi polovici igre, je prav za prav nepričakovan. Ljubljana danes ni šla na tekmo najbolj sigurna zmage, zato pa je ves Maribor tako na tihem, pa tudi glasno sem in tja, računal s precej verjetno zmago domačinov. Toda, kakor je v nogometu tako pogosto, tako se je ponovilo tudi danes! Belo-zeleni so se izneverili svoji tradiciji, da najrajši odgovorijo ob najvažnejših prilikah, in so celo razvajenim Mariborčanom pokazali zelo lep nogo-met. Vsi glasovi so skoraj edini v tem, da je njihov remis zaslužen in jim pač za letoš skoraj ne gre več odrekanje naslova prvega prvaka Slovenske nogometne zveze. Pri tej priliki se tudi mi pridružujemo številnim onim, ki so danes z radostjo

sprejeli vest o tej odločitvi na mariborskem terenu, in čestitamo ljubljani k njemu uspešnemu nastopu v Mariboru!

Ostala srečanja za točke v slovenski ligi so ostala v okviru računov na papirju. Marsovec so imeli v Ljubljani goste iz Celja, ki že nekaj tednov ne služijo za drugo kakor za dobavljanje točk in izboljšanje količnikov. Tega obojega so se danes izdatno poslužili tudi pri Marsu.

Druga mariborska enajstorka je morala na vroča jesenska tla in je tamkaj po precej hudem porazu pustila obe točki. Jeseničani so z današnjo zmago spet prehiteli Mariborčane, kar je tudi edina sprememba, ki jo je povzročila današnja prvenstvena nedelja.

Agilni Kranjčani, ki se doma za nobeno ceno ne dajo ugnati v kozji rog, so bili danes na igrišču v Trbovljah. Amater je to pot še enkrat potrdil glas o sebi, da mu tam nihče ne more do živga, zanimivo pa je pri tem, da je zabeležil enak izid kakor pred približno dvema mesecema ob svojem gostovanju v Kranju.

Ligaška prvenstvena tabela je po današnjem več ali manj odločilnem dnevu dobila takole sliko:

Ljubljana	11	7	2	2	44:20	16
Železničar	11	6	3	2	23:10	15
Amater	11	7	1	3	22:24	15
Kranj	10	5	1	4	21:20	
Mars	10	4	2	4	27:19	10
Bratstvo	10	4	1	6	22:32	9
Maribor	11	3	2	6	21:31	8
Olimp	11	1	0	10	10:44	2

Ligaško tekmovanje se bo nadaljevalo še spet prihodnjo nedeljo, ko bodo nastopili: Maribor : Železničar v Mariboru, Ljubljana : Mars v Ljubljani, Kranj : Olimp v Kranju in Bratstvo : Amater na Jesenicah.

O tekmah samih poročamo naslednje:

Ljubljana 1, Železničar 1

Z napetostjo pričakovano srečanje med najboljšimi iz Ljubljane in Maribora je ostalo remis Gola sta dala Pocajt in Lah

Maribor, 17. nov. Tako težko pričakovano prvenstvena tekma med SK Železničarjem in SK Ljubljano je za nami. Proti vsemu pričakovanju mariborskega sportnega občinstva se je končala današnja tekma neodločeno, pač pa je že danes določil bodoči prvak slovenske nogometne zveze, to je SK Ljubljana, ki je zaradi današnjega neodločenega rezultata okrepila svojo pozicijo v prvenstveni tabeli in je skoraj 100 odstotno sigurna, da bo to pozicijo do konca prvenstvenega tekmovanja obdržala, kajti težko je verjeti, da bi bil kakšen nasprotnik, s katerim ima še igrati, tej odlični enajstorki kos, tembolj, ker je danes na Železničarjevem stadionu pokazala zares pivorazredno igro.

Zanimanje za današnjo tekmo je bilo za mariborske razmere ogromno.

Do 1.600 gledalcev

se je zbralo na prostranem stadionu, ki jih v Mariboru že dolgo vrsto let nismo videli na nogometnem igrišču. Gotovo so gledalci tudi prišli na svoj račun z izjemno odlično pristašev SK Železničarja, ki so seveda obupavali nad igro svojega moštva v prvem polčasu.

V splošnem se je dala današnja tekma natanko ločiti v

dva različna dela

V prvem polčasu je namreč domače moštvo zaigralo tako klavirno, da je njegova igra nalikovala igri začetnikov. Nobena stvar jim ni šla od rok. Vsi od kraja so bili očitno tako nervozni, da niso nikamor spravili žoge, še manj pa ustvarili kakšno zelo priliko. Enajstorka gostov pa je v tem delu igre pokazala dober nogo-met, vendar so bili napadalcji premalo odločni, da bi dosegli viden uspeh.

Popoln preobrat je prinesel drugi polčas. Obe moštvi sta pričeli s silovitimi na-

padi ter pri tem forsirali pekleni tempo. Videlo se je na obeh straneh krasne parade in napade, ki so navdušili gledalce. Zlasti Železničar, bodren od gledalcev, je predvajal krasno igro ter napadal s tako silo, da je uspeh visel v zraku — in res, po desetminutnem stalnem obleganju se je Pocajt v 16. min. posrečilo spraviti žogo v mrežo SK Ljubljane. Nepopisno navdušenje je pozdravilo uspeh domačega moštva. Toda to veselje ni trajalo dolgo! Minuto za tem izvede Ljubljana krasno akcijo in v splošni zmedbi dobi Lah žogo na nogo. Bomba je morala obsedeti. Bil je to lep gol, ki je bil streljan precizno in efektivno.

Sledi zanimiv presledke igre, v katerem se taktiziranje meša. Nihče ne ve, ali bi držal rezultat ali pa ga poskušal povečati. V splošnem je sedaj igra odprta. Domače moštvo je boljše v kombinaciji, gostje pa v startu, ki kombinacije dobijo in o nemogočajo nevarne sunke naprej. Pri tem si gostje pomagajo tudi z dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Sodnik ima precej posla, saj je vsak čas videti kakšen poskus surovosti gostov. Vsi napor enega ali drugega moštva ostanejo brez posledice in rezultat se ne spremeni več.

Obe moštvi sta pokazali solidno nogometno znanje. Tehnično so bili Ljubljanačani močnejši, prav tako tudi v startu, razen tega pa so pokazali tudi dobro rutino, s katero, so se okoristili, zlasti v situacijah, ki zanje niso bile ugodne.

Železničar

so vložili v stvar vidno voljo za zmago in so imeli v močnem elanu velik plus. Toda elan in požrtvovalnost danes nista zadostovala za zmago in tako so morali naslov prvaka SNZ prepustiti nasprotniku, ki se je znal s svojo rutino izmuzniti porazu. Domače moštvo tudi ni bilo homogeno celota. Nekaj mest je bilo precej šibkih,

predvsem je bil od branilcev Frangeš izredno nezanesljiv, dasi borben in požrtvovalen. Tudi njegov tovariš ni bil na običajni višini. Vratar Španger je imel večkrat priliko, da pokaže svoje znanje in je z urnim startom preprečil marsikatero zadevo, ki je ogrožala njegovo svetišče. Krilci so delali zmerom to napako, da so siliili preveč v defenzivo, tako da je moral napad čestokrat sam po žoge v ozadje. Petorica v napadu je na trenutke zaigrala krasno. Taka igra je bila sicer za oko lepa, toda silno nekoristna. Krili sta bili mnogo premalo zaposleni, bili sta pa dobri. Notranji trio je bil stalno v hudi borbi z nasprotno obrambo, ki je z robustno igro, razen v enem primeru, preprečila uspeh nasprotnika.

Olimp je izgubil deseto tekmo

Dobro razpoloženi Mars zmaga 8 : 1 (4 : 0)

Ljubljana, 17. nov. Na igrišču Ljubljane je bila danes odigrana ligaška tekma med Marsom in Olimpom iz Celja. Zanimanja za to srečanje ni bilo, saj se je na igrišču zbralo za Ljubljano zelo skromno število 200 gledalcev, ki kljub izdatni zmagi domačih iz igre obeh enajstork niso bili posebno zadovoljni. Igra je bila živahna, vendar vse preveč ostra in je imel sodnik mnogo truda, da je igro do konca držal v rokah. Mars je danes v napadu zaigral prav dobro in je v polni meri zaslužil izdatno zmago nad slabo discipliniranim moštvom Olimpa.

Mars je nastopil v sestavi: Pavlica, Lojze, Slanina, Sočan, Zupanc, Pišek, Piskar, Perko, Zigon, Hassl, Doberlet.

Moštvo kot celota ni dalo najboljših igre in bi lahko, če bi bili vsi zaigrali z voljo »starega« Hassla, zmagoval z dvoštevilitnim rezultatom. Obramba je bila dobra, vendar se je Slanina poznalo, da ni branilec. Krilci niso dali koristne igre, ker so bili predvsem preveč defenzivni, kar v tej tekmi ni bilo prav nič na mestu. V napadu je bil poleg odlično razpoloženega Hassla prav dober Zigon, ki je bil povrh vsega še petkrat uspešen. Dobro je po daljšem presledku zaigral tudi Piskar, dočim Doberlet in Perko nista imela posebno srečnega dneva.

Olimp se je predstavil z enajstorko: Ložar, Petelinček I, Skale, Petelinček II, Lesek I, Marinko, Flis, Lesek II, Koradžija, Cajnko.

Enajstorka danes ni nastopila v najboljši formaciji in je najbrže to tudi vzrok, da je moštvo kot celota v igri precej od-

Ljubljana

je imela v obrambi najboljši del moštva in samo v tem je hkrati prekašala svojega nasprotnika. Rožič je vratar velikega formata, saj je branil v krasnem stilu nekatere težke strele. Branilca sta bila ostra in dobra. S preciznimi odbojnimi udarci sta razčistila marsikatero košljivo situacijo. Srednja vrsta kot celota je zadovoljila v obeh smereh, medtem ko napad ni uspeval zmerom. Zvezi sta bili mnogo v obrambi, od kril pa je ugajal zlasti Erber. Vovk kot vodja napada ni imel najboljšega dneva in ni bil točen v dodajanju.

Tera je bila danes

prava borba za točke

To, kar sta obe moštvi pokazali zlasti v drugem polčasu, je bil prvovrstni nogomet, ki bo ostal v spominu vsem tistim, ki so tekmi prisostvovali. Železničar je imel danes priliko za zmago, ki jo je imel tako rekoč že v žepu, toda zaradi nepazljivosti in preranega veselja je bila ta prilika spet zamujena — seveda za precej dolgo...

Sodil je g. Matančič iz Zagreba. V predtekmi je Slavija v prijateljski tekmi zmagala nad rezervno Železničarja s 3 : 2.

povedalo. Obramba je bila slaba, posebno vratar je bil zelo nesiguren.

precej trudili, toda v napadu razen dekrila ni bilo ničesar, ki bi bil značilno zaigrali v mrežo. Moštvo igra čestokrat preostoro, kar je naložilo čisto po nepotrebnosti tudi sodniku mnogo preveč dela. Po današnjem visokem porazu so Celjani ostali zadnji na tabeli, ter se bodo morali tako neizprosno posloviti iz lige-ke družbe.

KRATEK POTEK:

V prvih minutah je Ol. močno pritisnil, tako da ima obramba M. dosti dela. Igra je živahna, ostra in jo sodnik večkrat prekinja. V 29. min. Zigon lepo uide branilcu in žoga se znajde v mreži 1:0. V 33. min. Zigon lepo poda Perku in zopet mora vratar po žogo v mrežo 2:0. Mars je še pred golom Ol. in v 34. min. Zigon ostro pošlje žogo med drogeve 3:0. Domači so v premoči, dokler v 44. min. Zigon zopet ne potrese mreže in ob odmoru je 4:0.

V drugi polovici je M. zopet v napadu in vse do 12. min. je obramba Ol. na mestu. Hassl lepo predloži Doberletu, ki z ostrim strelom v desni kot doseže 5:0. V 14. min. Zigon iz bele točke na 11 m zviša na 6:0. V 24. min. ima Ol. možnost, da bi tudi oc onod dosegel uspeh, toda tudi to priliko zastrelja. V 28. min. Zigon, ki je danes »strelsko« posebno razpoložen, petič pošlje žogo med drogeve 7:0. V 39. min. je neroden Slanina, ki pomaga žogi — v lastno mrežo in tako je rešena čast Celjanov. 7:1. V 43. min. prileti žoga na Doberletovo glavo — in postavljen je končni rezultat 8:1.

Sodil je g. Vrhovnik.

Bratstvo je spet pred Mariborom

Jeseničani so izdatno — 4 : 0 (1 : 0) — obračunali za prvi poraz Mariborčani so tri minute pred koncem zapustili igrišče

Jesenice, 17. nov.

Danes je bila na Jesenicah po presledku osmih tednov spet prvenstvena ligaška tekma med imenovanimi kluboma. Tekma, ki je bila odigrana med silnim nalivom in hudim mrazom, je potekala v občutni premoči Bratstva, zlasti v prvem polčasu, a v drugi polovici drugega polčasa se je igralo smolo pred golom gostov. Samo izredni smoli napadalec Bratstva in svojemu odličnemu vratarju se morajo gostje zahvaliti, da ni bil poraz še hušši. Zlasti so se gostje pokazali v slabi luči v drugi polovici, ko so igrali preostoro in so ugovarjali vsaki sodnikovi odločitvi. Tudi so tri minute pred koncem predčasno zapustili igrišče.

Bratstvo je dalo danes v vsakem pogledu lepo in koristno igro. Vse vrste so odlično funkcionirale. Obramba je svoje delo opravila zelo dobro in temeljito. Vratar Brun ni imel dosti dela, toda strele, ki jih je dobil, je držal sigurno, zaradi česar ga je občinstvo nagradilo z navdušenimi vzkliki. Med krilci sta bila dobra Zavrl in Razingar. Napad je izvedel mnogo lepih in tudi nevarnih akcij ter je tudi mnogo streljal. Ugajal je zlasti mladi, toda tehnično dobro pokrovani Ropret, ki je zabil dva gola.

Pri gostih je bila zelo dobra obramba, ki je opravila ogromno delo, čeprav je, kakor smo že popreje omenili, igrali preostoro. Omeniti je še voljo napada, ki je igral zelo dobro, ostali pa niso pokazali nič posebnega. Gole so zabil Ropret 2, Ivanišević in Zavrl pa po enega. Kljub izredno slabemu vremenu je tekmi prisostvovalo okrog 500 gledalcev, ki so na koncu z navdušenjem pozdravili igro in zmago domačega moštva.

Sodil je g. Lukežič.

Druga zmaga s 4 : 1

Trboveljski Amater je včeraj Kranju še enkrat odvzel obe točki

Trbovlje, 17. nov.

Pred 800 gledalci je bila danes odigrana revanšna tekma s SK Kranjem, za katero je vladalo veliko zanimanje. Toda Kranj ni izpolnil svoje naloge. Odlično je zaigrala le ožja obramba, ki se je pa »odlikovala« s preostrim startom. Gostje so danes igrali precej raztrgano ter niso bili kos domačim, ki so bili v vseh vrstah dobri. Domačini so zadovoljili publiko s svojo povezano igro, predvsem se je izkazala ožja obramba z odličnim vratarjem. Tudi krilska vrsta je danes odlično rešila svojo nalogo. Napad, ki je danes nastopil v novi formaciji, je dal dobro partijo.

Gole so zabil: v 30. min. Kolbezen, v 43. pa je Kos zvišal na 2:0. V drugem polčasu je Kos zvišal na 3:0. V 25. min. uspe levementu krilu potegniti in tako so Kranjčani znižali na 3:1. Amater nato krepko pritiska in ponovno Kolbezen zabije še en gol, tako da je stanje 4:1 in — konec.

Publika je zmago domačih toplo pozdravila. Vmes so sicer padale tudi krepke opazke na račun gostov zaradi zadnjih dogodkov v Kranju, toda odbor se je zavedal svoje naloge in je zaščitil igralce ter jih snemil prav do garderobe.

Sodil je g. Presinger dobro.

vije izjavili, da bodo proti verifikaciji B-gaške tekme s 3:0 v njihovo škodo protestirali pri HNS, češ da je v Gradjanskem danes igral Belošević, ki je bil na dan prekinjene tekme pred tremi tedni pod su-penszom.

Ves spored pri Srbih

BEograd: Jugoslavija : Jedinstvo 1:0 (0:0), BSK : Bask 10:1 (3:0). NOVI SAD: Vojvodina : Bata 5:2. SUBOTICA: ZAK : Jugoslavija (J) 4:0. SKOPLJE: Gradjanski : Slavija (S) 0:0.

ŠE NEKATERA SREČANJA

VARAZDIN: Slavija (V) : Concordia 2:1. SPLIT: Hajduk : Železničar (Z) 4:0. HAMBURG: Nemčija : Danska 1:0. Zasluzena zmaga boljšega moštva — nad 30.000 gledalcev.

Kolesarji na poti sprave

V Celju so se včeraj sestali zastopniki vseh sprih kolesarskih forumov in sprejeli dobro obetajočo spomenico

Celje, 17. nov.

V kolodvorski restavraciji v Celju so se danes sestali funkcionarji vrhovne kolesarske zveze iz Zagreba, hrvatske kolesarske zveze iz Zagreba ter funkcionarji mariborske in koroške kolesarske podzveze. Prav ob istem času so imeli v hotelu »Evropi« sestanek tudi funkcionarji srb-ske kolesarske zveze ter člani uprave Slovenske kolesarske zveze iz Ljubljane. Obe skupini sta razpravljali o sporih, ki so v zadnjem času nastali v našem kolesarskem sportu in sta se posvetovali nad tri ure.

Po prizadevanju beograjskega delegata Amesa je bil nato popoldne v »Evropi« skupen sestanek udeležencev obeh skupin — med njimi so bili zastopniki SBS Maks Ames in Aleksa Bugarski iz Beograda, delegata HBS Stjepan Ljubić in Djuro Simonović iz Zagreba, od SKZ podpredsednik Ulihr Vospersnik in tajnik Ivo Otrin iz Ljubljane, dalje Mirko Šlibar in Stanko Pleško od ljubljanske podzveze, Alojz Hlešč od mariborske podzveze, Stanko Bračad od koroške podzveze, Viktor Hausmaninger od Edelweissa iz Maribora ter slednjič še Mirko Fajš od Kluba slov. kolesarjev v Celju. Zborovalci so se vsi zavzemali za izboljšanje razmer v našem kolesarstvu, ki je posebno potrebno med posameznimi narodnimi zvezami. Na sestanku je bila slednjič po enourni razpravi sprejeta naslednja spomenica:

»Da bi se uredile razmere, ki so nastale med narodnimi kolesarskimi zvezami, se naprošajo vse tri narodne zveze, da iz svojih vrst odredijo po tri delegate, ki naj na skupnem sestanku obravnavajo vse spore in uredijo medsebojne odnose med narodnimi zvezami, da bi se naš kolesarski sport spet povedel na pravo in zdravo pot.

Z izvršitvijo tega sklepa je bila poverjena srb-ska kolesarska zveza v Beogradu, ki naj v najkrajšem času ukrene vse potrebno, narodne zveze pa so bile naprošene, naj postopajo v smislu te resolucije.

Ustanovitev nove vrhovne drsne zveze

p— Beograd, 17. nov.

V prostorih Srbskega avtokluba je bil danes popoldne ustanovni občni zbor vrhovne drsne zveze kraljevine Jugoslavije, ki so se ga udeležili predstavniki vseh treh narodnih zvez. Slovensko drsno zvezo sta zastopala gg. Betetto in Vodišek, hrvatsko gg. Suput, Prstec in dr. Kame-rović, srb-sko pa gg. Sava Grujić, Božo Milčić in Mato Miodragović. Predsedstvo je prevzel beograjski delegat Sava Grujić, ki je v svojem govoru rekapituliral sklepe nedavnega sestanka za organizacijsko ureditev drsne zveze in Ljubljane, pri čemer je ostalo prav za prav nerešeno samo vprašanje turnusa za selitev sedeža zveze. O tem vprašanju se je razvila precej dolgotrajna razprava, nazadnje pa je bilo le sklenjeno, da se bo sedež te vrhovne zveze prenašal vsaki dve leti po naslednjem redu: do prihodnjega obnega zhora bo sedež v Zagrebu, tehnično vodstvo pa v rokah Slovenske drsne zveze, od prihodnjega obnega zhora (maja meseca 1941) pa bo sedež po turnusu vsaki dve leti v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Z obnega zhora so bile odposlane vdanostne brozjavke Nj. Vel. kralju Petru ter brzojavni pozdravi banu dr. Subašiću in ministru za telesno vzgojo Pantiću. Za novega predsednika VNS je bil izvoljen odvetnik dr. Ivo Spevec, podpredsednik so Suput, Grujić in Evgen Betetto, v odboru pa sta izmed predstavnikov Sloven-ske drsne zveze Vodišek in Palme.

Priznanje zaslužnemu motociklistu

Trebnje, 17. nov.

Se so nam v spominu nedavne motociklistične dirke na progi z Velike Loke na Catež, ki jih je izvedla agila motosek-cija Hermes v Trebnjem. Kljub dežju in blatu je bila dirka izvedena kljub po programu in so bili doseženi tudi dobri uspehi. Prireditelj je uspešno tako v sportnem kakor tudi v tujsko-prometnem pogledu. Da pa je bila prireditelj izvedena tako brezhibno, je nedvomno tudi zasluga nastorja dolenskih motociklistov g. Ferdinanda Kmeta, uglednega kleparskega mojstra in posestnika iz Starega trga pri Trebnjem, ki je razen pri organizaciji dirke tudi aktivno posegel v borbo in je v svojem 750 ccm BMW s priklopi v kateroriji prikolic dosegel z malenkostno razliko za znanim varaždinskim vozačem Zigo Lapterjem drugo mesto. Dosegel je pa tudi najboljši čas dneva vozačev trebanjske sekcije.

Za njegovo uspešno delovanje na polju motociklističnega sporta ga je moto — Hermes danes tudi vidno odlikoval, ko mu je po svojem odposlancu g. Djordjeviću izročil v znak priznanja prekrasno diplomu. Lepo spominskih slavlje, ki so mu prisostvovali mnogi sportniki iz vse Dolenske, je znova potrdilo, da mladina svojih vzornikov ne pozabi. Izrečenih je bilo več napitnic in govorov za napredek motociklističnega sporta, saj je — narod brez motorjev narod brez bodočnosti. Nato je bila pri tov. Hubertu Tomšiču prijetna sportna zabava, združena z veseljem martinovanjem.

Lepa boksarska prireditel v Mariboru

V izbirnih tekmah za sestavo slovenske reprezentance proti Hrvatski so nastopili štirje pari; v dvoboju med Bratstvom in ISSK Mariborom pa so zmagali Jeseničani s 7:5 točkam

Maribor, 17. nov.

V veliki dvorani Sokolskega doma na Aleksandrovi cesti so se danes popoldne vršile izbirne tekme za sestavo slovenske boksarske reprezentance, ki bo prihodnjo nedeljo nastopila proti hrvatski boksarski reprezentanci v Zagrebu. V okviru izbirnih tekem je bil obenem tudi dvoboj med SK Bratstvom iz Jesenic in ISSK Mariborom. Zanimanje za današnjo boksarsko prireditel je bilo izredno veliko in je tekam prisostvovalo okoli 800 gledalcev, kar dokazuje, da so tudi takšne sportne prireditel v Mariboru zelo priljubljene. Skoraj vse tekme so bile zelo zanimive in napete, bilo je v dvorani tudi mnogo navija-nja, tako da je prireditelj potekla v svojevrstnem obeležju. Nastopili so vsi bok-sarji naše ožje domovine, ki imajo kol-ličkaj imena in so naš boksarski sport z uspehom zastopali na raznih domačih in tujih prireditvah. Vse tekme so se končale brez incidentov. Izkazalo se je, da je bilo občinstvo zelo disciplinirano, enako velja tudi za boksarje.

Izbirne tekme so se pričele z dvobojem med Hermežanom Stefanom Antolinom in Mariborčanom Borisom Cerinom, ki se mu je že v prvem kolu posrečilo, da je nasprotnika s tehničnim k. o. onesposobil za nadaljnjo borbo. Nato sta nastopila Mariborčana Hubert Meščič in Miro Goz-nik. Borba je trajala tri kola in je zmagal na točkah Meščič. Sledil je dvoboj med Meščikom (Bratstvo) in Volčevim (Hermes). Tudi ta borba je trajala tri kola in se je končala neodločeno. V nasled-nji borbi je zmagal Senekovič (Maribor) nad Cerinom II (Maribor) po točkah.

Po končanih izbirnih tekmah se je pričel dvoboj med Bratstvom (Jesenice) in Jesenčani (Jesenice). Kot zvezni sta nastopila Janček (M) in Milan Zupana (B). Ta bor-

Vode se razliva o

Po močnih nalivih so reke in potoki marsikod po Sloveniji prestopili bregove — Vodovje poplavlja in odnaša

Ljubljana, 17. novembra

Neprestano deževje z viharjem, ki zadnje dni razsaja zdaj v tej zdaj v oni kotlini Slovenije, je povzročilo, da so naglo narasle reke in potoki. Sprožili so se zlasti mnogi hudourniki, ker je ob južnem vremenu začel naglo kopneti sneg. Tako se je zgodilo, da so zadnja dva dneva marsikod po Sloveniji nastopile povodnji, o katerih smo prejeli naslednja poročila:

Sava je začela v soboto dopoldne nenavadno naglo naraščati. O tem vedo zanimivo povedati naši splavarji, ki so iz Zasavja vozili splave proti Radečam. Zjutraj, ko so začeli vezati splave, je bila reka le malo bolj dvignjena, kakor je pač navadno v tej dobi. Vidno pa se je valovje dvigalo in ker so menili, da je naraščanje le trenutno, so se podali na pot proti Radečam. Od Zagorja do Radeč je šlo tako, kakor bi jih nosil sam Elija, saj so prišli na cilj v tri četrt ure. Ob nizki vodi potrebujejo za isto pot več ur.

Narasačajoča Sava je jemala z bregov les, ki so ga imeli splavarji pripravljene za splave. Pod postajo Sava žagajo visoke jagodi, ki jih je kupil neki lesni trgovec za izdelovanje furnirja. Več debel je Sava potegnila v tok in odvela s seboj. Nekaj dreves je bilo privezanih in jih je voda odnesla kar z vrhovi vred. Delavci iščejo ob dolgem toku drevesa in vrvi, ki so precej dolge in debele. Prebivalci vzdolž Save so videli, da nese razdivjano, umazano valovje Save deske in hlede. Pravilno so sodili, da se je morala nekje gorj dogoditi nesreča. Kakor pripovedujejo danes, je nekje v bližini Jesenice odrgalo lesen most pa tudi neko barako, ki je stala blizu brega.

Kdor potuje danes z vlakom skozi Zasavje in naprej proti Gorenjskemu, mu pogled na naraslo reko nudi zanimive prizore razdivjane narave. Pod Zalogom je Sava na več mestih preplavila cesto. Potniki v vlakso so opazovali napet prizor, ko je neki kolesar, ki je naltel na preplavljeni del ceste, moral vleči kolo za krmilo, sam pa je bil do pasu v vodi. Cesta je bila na onem mestu tako preplavljena, da so le vrhovi železne ograje kukali iz vode.

Po poročilu iz Litije, kjer imajo čez litjskim mostu vedomersko postajo, je začela danes Sava še upadati. Narasčala je od sobote zjutraj in se je mahoma pognala na tri metre nad normalo. Pa je še od ure do ure naraščala. Proti večeru je bila tri in pol metre nad običajno višino. Zato je preplavila cesto na več krajih. Tako na primer so se morali vozniki vrniti od Pogonika, znanega gradu nad predorom na progi med Litijo in Kresnicami. Tam je Sava preplavila cesto 1 meter visoko in je bil tvegan vsak prevoz, ker je ovinek in nato strm padec brega v Savo.

Sava je prekrila tudi cesto, ki vodi iz Litije do Ponovič. Vsak prehod po banovinski cesti je bil tvegan. Neke voznike, ki so zjutraj odšli po drva v Pasjek, v

dolino, ki se začena pod železniško postajo Savo, je ob povratku presenetila visoka Sava. Niso mogli več domov do Litije in so morali vozove odpeti in jih spraviti začasno pod kozo, s konji pa so se vrnili kar po pobočju Svibna.

Strahoten je pogled z vlaka na razdivjano Savo v savskih soteskah pri Renkah in še nižje doli v Jezu pod gradom Prusnikom. Tam bobni in se Sava kar peni. Narasačajoča Sava je omogočila, da so našli že več tednov pogrešano truplo Martina Vidgergaja, ki je bil skočil v Savo. Našli so ga nekje Zagorjani, ki so iskali izgubljenega purana. Domnevali so, da se jim je zatekel v bližino zagorskega tolmuna, v nekem utišu pa je ležalo truplo neznanega moškega. Oročniki so ugotovili, da je nesrečnik Martin Vidgergaj iz Litije in so o najdbi takoj obvestili svojce. Narasla Sava pa je še vedno grob dveh drugih utopljenec. Trupla ene ženske, ki so jo pred tednom opazili pri Hotiču, še niso našli. Ni še ugotovljeno, kdo je neznana utopljenka. Oblastva se vedno poizveduje, kje in kdaj je izginila kaka ženska. Kakor nam javljajo iz Radeč pri Zidanem mostu, je doslej bilo tudi zamašeno iskanje 10-letnega radeškega šolarja Miha Glavača, učenca 3. razreda tamkajšnje ljudske šole, ki je utonil pri igri ob vodi.

Banovinska cesta po levem bregu Save je na večih krajih zaradi narasle Save neprehodna. Tako nam poročajo iz Hotiča, da je prehod po onem delu ceste, ki drži preko Hotičkega polja, nemogoč, saj se je Sava razlila daleč čez cesto. Tudi oni del v bližini šentjakobškega mostu je zaradi narasle Save neuporaben. Tam je obstal neki tovorni avto, naložen s sodi, kar sredi nastalega jezera, ki se je napravil preko ceste. Avto je dober meter v vodi. Vsak poizkus, da bi se otel iz vode, je nevaren.

V soboto zvečer se je primerila v bližini Hrastnika nova železniška nesreča. Iztrila se je lokomotiva tovarnega vlaka na onem mestu, kjer se je pred dnevi udrla škarka. Zato je bil neposredni promet nemogoč. Ljudje so morali prestopiti in so nastale precejšnje zamude. Vlak, ki bi bil meral priti z Zidanega mosta v Ljubljano okrog 22. je prišel šele po polnoči. Tudi danes so se bile zamude, vendar se je železniška urava potrudila, da se proga čim prej popravi.

planinah sneg in ob polnoči so že krmili v dolini hudourniki. Savinja in Lučnica sta kmalu prestopili bregove in sta dosegli ob 3. zjutraj najvišje stanje. Lučnice je zbudilo iz spanja silno gmenje, ki so ga povzročali hodi, ki jih je odnašala S. vin. a. Škofljška uprava je namreč imela med Regovilem in Selčavo zaježnega na Savinji nekaj lesa — okrog 1500 hlobov (plastanec), ki ga je silno narasla voda dvignila in odnesla mimo Luč med silnim mrtim in opetom. K sreči so vsi mostovi vzdržali in se ostali nepošadovani, pač pa je bila cesta med Lučami in Solčavo na treh mestih razdrta toliko, da je moral celjski avtoBUS odpeljati iz Solčave proti Celvi s triurno zamudo. Hode, ki jih je dvignila in odnesla Savinja, se je baje posrečilo spraviti v Nazarih na varno.

To noč so se Lučani, spodnji vaščani, spet bali za svoje domove, saj je Savinja vsa divja udarjala ob nasip za vasjo. Ob eni pončici so bili prebivalci in živina komaj rešeni iz hiše za nasipom. Ni dvoma, da bi bila naša vas današnje noči doživela podobno katastrofo kakor pred nekaj leti, ko je Savinja pončici predrla nasip ter je poplavlila spodnji del vasi in uničila lepe vrtove pod vasjo, ki so si jih vaščani v teku let z največjim trudom tako lepo uredili, ko bi bil v letošnji zgodnji pomladi dograjen novi Juvanov jez. Pod novim jezom je Savinja izgubila toliko svojih sil, da so tokrat še vzdržale kozice ob nasipu. Kako pa bo v bodoče, če Savinja spet vzroji, ne vemo. Lučani si bomo eddahnili in se čutili varne šele takrat, ko bo stekla skozi Breznice in pa na nas pu za vašjo prelazna banovinska cesta. Narčni so baje že do potankosti izdelani in sliči se, da so jih odločujoči gospodje odobrili. Manjka le še kreditov za to potrebno delo. Trdno pa upamo, da se bodo naša sredstva za začetek del, ki bi bila v teh težkih časih za naše obmojke kraje silne važnosti, ker bi bila rešitev za brezposelnost domačine obnem na bi bil podan dokaz, da hoče našo vas zavarovati tudi savinjsko stran. Kakor se je zgodilo pred leti na drugi strani, kjer nam Lučica ne more več do živga S. preložitvijo ceste na nasip bi bilo doseženo dvojno: odpravljeno bi bili veliki ovinki, vas pa bi bila za vedno varna pred Savinjo.

Silen vihar in naliv v gorenjskem kotu

Jesenice, 17. novembra
Vso noč je na Jesenicah in v obmejni dolini divjal silno močan veter; ki je dobil mestoma pravo orkansko moč, a ob 10. dopoldne se je odprlo nebo in začelo je tako liti, kakor na Jesenicah tega še dolgo ne pomnijo. Lilo je nepretrgoma ves dan in še pozno v večer in posledica je bila, da so začele vode nevarno in z bliskovito naglico naraščati, tako da se je bati katastrofalnih povodnj. Kljub silnemu nalivu pa je ves dan tudi divjal piš in vihar, da je bilo kar neprijetno hladno v vsem gorenjskem kotu.

Nevarno naraščanje voda v loškem okraju

Škofja Loka, 17. novembra
Deževje zadnjih dni je napolnilo struge naših voda do sitga. Celo ponižni, majhni potoki in studenčki so se razbesneli in divje hudourniki, ki prinašajo ogromne količine vode v dolino, da jo Selčica in Poljanščica komaj požirata. Zadnja dva dneva se vale silne množine vode proti Škofji Loki, kjer se obede dolinski Sori zlivata v skupno strugo. Voda se je ponekod že razlila. V nižjih legah je pričela vdirati voda v kleti in delavnice. V sotočju v fužinskem predmestju je pogled na obede reki naravnost plašen, a mogočen. Celo gibačje jezero zre gledalec pred seboj. Ves kompleks, kakor ga je izpodjedala voda v letih velikih poplav, je spet zalit z vodo. Voda je udarila tudi iz tal. Loška okolica je preko noči dobila vrsto jezera. Reki prinašata s seboj les vsake vrste.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 18. nov.: zaprto.

Torek, 19. nov.: »Tekmac«. Red Terek. Debut Josipa Borka.

Sreda, 20. nov.: »Lepa Vida«. Red A.

Debut Josipa Borka, gojenca praške dramske akademije. V torek 19. t. m. bo igral vlogi kiparja Daneja v Funktovi drami »TEKMAC« mladi igralec Josip Borko. Bil je gojenec praške akademije za dramsko umetnost ter je vodil eno leto pujske gledališče. Napisal je tudi knjigo o gledališču. Nastop tega igralca bo zanimiv, zato nanj opozarjamo.

OPERA

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 18. nov.: zaprto.

Torek, 19. nov.: »Figarova svatba«. Red B.

Sreda, 20. nov.: »Carmen«. Red Sreda.

Četrtek, 21. nov.: Baletni večer. Izven.

Baletni večer. V četrtek 21. t. m. bo v operi zopet baletni večer. Tudi tokrat bodo izvajali naši plesalci in plesalke razne koreografije iz oper, operet in baletov. Spored bo sestavljen iz popolnoma drugih točk, kakor je bil prejšnji baletni večer. Razen Golovinovih koreografij bodo izvajali tudi štiri nove Pilatove. Podrobnejši spored objavimo prihodnji. Uporizoritev bo izven abonmaj.

Promocija. Na beograjski medicinski fakulteti je bil promoviran za doktorja vsega zdravstva 15. t. m. g. Rado Poljanšek, sin avtopodjetnika in žirov. — Čestitamo!

Občni zbor Pedagoškega društva bo danes ob 18. uri v dvorani mineraloškega inštituta na univerzi. Opozorjamo na to vse naše člane ter jih istčasno vabimo na predavanje, ki ga bo imela ob tej priliki ga. Anica Černejeva »Schreinerjevo delo za slovensko pedagogiko« (ob 20letnici njegove smrti).

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 17. novembra

Vremenske nevesočnosti letošnje jeseni doživljajo zadnje dni pač svoj višek. V enem samem dnevu se zvrsti polno vremenskih sprememb. Zdjaj sije sonce, zdaj je naliv, potem spet zavirha veter, ki ima tu in tam kar orkansko silo. Vode naraščajo. V pretekli noči je veter zlasti močno razsajal in gotovo prevrnil nekaj kozocev v ljubljanski okolici. Današnja nedelja je bila taka, da nikogar ni izvabila na kak daljši izlet. Zato pa se je življenje po ulicah močnejše razgibalo. Še zlasti popoldne. Nova Bateva palača je pravec magnet, ki priteguje kar tisoče ljubljancev. Sed stražnikov je moralo popoldne delati red, da so se lahko vrnili vsi, ki so želeli videti, kako je urejena nova prodajna dvorana. Napis »Služimo narodu« je mogočen in vabljiv. Kakor smo videli na skicah novega Batevega poskaja bo na vrhu zgradbe nameščen še veliki napis: »Dom službe«. Majhno pripombo! ta izraz, posnet po ameriški »service« ne ustreza temu, kar naj bi po sodb lastnikov in prevajalcev pomenil in kar v resnici pomeni v srbohrvaščini »Dom službe« v srbohrvaščini se mora na slovenski jezik prevesti samo kot Dom posrežbe. Dela na novi palači se naglo nadaljujejo. Zlasti se izpopolnjuje Ustariava lekarna, ki je ne bo mogoče odpreti s ponedeljkom pač pa v sredo.

Kakih posebnih dogodkov nedeljska kronika danes ni zabeležila. Ljubitelji umetnosti so izkoristili posebno priliko, da so se v teku današnje nedelje odpravili razstavo Kluba neodvisnih in Japonskega paviljona. Prof. Marij Pregelj je ob 11 v odli po razstavi več kakor 50 obiskovalcev na tudi v splošnem je bil obisk danes prav zadovoljiv. Po samem obisku je razstava lepo uspe la, je odkupno je bilo prav skromno število.

Premiera

pri šentjakobčanih

Velika vnaša šentjakobskih gledaliških amaterjev se kaže zlasti v tem, da hočejo biti z izbirc svojega sporeda kolikor mogoče aktualni. Za otvoritev letošnje sezone so izbrali »Nenavaden človek«, tragičnomicni dogodek v šestih slikah, delo našega uglednega zagrebškega novinarskega tovariša g. Gena Senčeca, ki je krepko posegel v središče zagrebškega življenja in prav odločno in krepko razgalil današnje družabno življenje velikega mesta. Dramsko delo, ki je zelo uspešno prestalo ognjen krst ne samo v Zagrebu temveč tudi v Beogradu in drugih mestih, zadnji čas posebno še v Mariboru, je privabil k šentjakobčanom najzvestejši krog prijateljev. Dvorana je bila seveda polna, razpoloženje ves čas odlično, predstava na lepi umetniški višini, odobravanje toplo prisrčno, zaslužen. Menda lahko po uspehi premieri prerokujemo, da bo »Nenavaden človek« doživel tudi v ljubljani vrste predstav. Pa ko je že celotna predstava na tako lepi višini, ne bo v kvar, če si ob priliki dovolimo nekaj majhnih opomb, ki bodo delu morda le še v korist. Pohvala je treba omeniti vse sodelavce, ki so bili za premiero skrbno pripravljene.

Prva predstava pri Sokolu III.

V soboto zvečer je uprizoril dramski odsek Sokola Ljubljana III svoj prvi nastop z Doboviškovo komedijo v treh dejanjih »Rodoljub iz Amerike«. Društvo je komaj pred mesecem na pobudo mlajšega članstva ustanovilo ta odsek, ki se je takoj z vso vneto lotil dela in trud ni bil zaman. S prvo uprizoritvijo so dosegli zelo zadovoljiv uspeh. Večina bratov in sester je prvič nastopila na gledaliških deskah, kljub temu so izvršili svojo nalogo v zadovoljstvo številnega občinstva prav pohvalno.

Režija je bila v rokah marljivega brata R. Merljaka, ki je mnogo pripomogel k novemu odseku. Pevske točke, Frimlovo »Rose Marie« in pa vodilni šlager iz »Viktorije« sta izvajala sestra Boža M. in br. Merljak. Br. Batista je prav okusno napravil enotno prizorišče. Prav dobra je bi-

la sestra Boža M. v vlogi mlade gledališke igralka in zaročenke prikupnega Janka Ferleta, katerega je podal br. Pelicon. Zupana in gostilničarja Korenjaka je podal brat Lojze, ki je zbujal mnogo smeha. Druga komična oseba je bil čevljar Krivec, ki ga je podal brat Pfeifer. Imel je prav hvaležno vlogo in je s svojimi dovtipi spravil slehernega gledalca v smeh. Prav prikupna sta bila županova hči v osebi sestre Marje in je zbušila »somošter« v osebi brata Merljaka. Bogatega ameriškega veletrgovca Ferleta je prav dobro podal brat Entor. Anastazijo, vsestransko ljubico, je z lepo igro podala sestra Vogričeva, zdravnik za živčne bolezni dr. Pacaka pa brat Binder. Raztresenega profesorja Mraka je zadovoljivo podal brat Gordi. Tudi v ostalih vlogah so nastopile same mlade moči. Požrtvovalnim bratom in sestram prav toplo čestitamo k uspehu in želimo, da se nam v najkrajšem času zopet predstavijo.

Anketa na banski upravi potrošniških zajednicah

Včeraj je bila pri kr. banski upravi anketa, na kateri so predstavniki kr. banske uprave poročali, da bo banska uprava sistematično uredila organizacijo preskrbe za vso banovino. Banska uprava je že ustanovila lastni prehranjevalni zavod (Prevod) kot vrhovno ustanovo za vsa vprašanja, ki so v zvezi s preskrbo prebivalstva. Razen tega se bodo ustanovili občinski prehranjevalni odbori, ne le pri tistih občinah, ki so v čl. 1. uredbi o ustanovah za preskrbovanje izrecno navedene, temveč tudi pri vseh ostalih občinah. Naloga teh občinskih prehranjevalnih odborov bo, da vodijo razvidnico in nadzorstvo zalog, da vrše kontrolo cen, da organizirajo po stvarni potrebi skupne nabave ter da vodijo morebitne socialne akcije za preskrbo neimovitih. V teh občinskih prehranjevalnih odborih naj sodelujejo tudi zastopniki onih gospodarskih podjetij v občini, ki nimajo lastnih ustanov za preskrbo svojih uslužbencev. Glede na zamišljeno sistematično organizacijo preskrbe se je anketa izrekla v tem smislu, da more izvajanje določb uredbe o potrošniških zajednicah pri gospodarskih podjetjih na področju naše banovine odpasti.

Sprito navedenega sodi Zveza industrij-cev za dravsko banovino, da podjetjem, ki smatrajo, da ni stvarne potrebe za ustanovitve posebne ustanove za preskrbo njihovega delavstva, zaenkrat ni treba pristopiti k organizaciji takih ustanov. Uredba sicer navaja možnost postavitve posebne komisarija pri zasebnih gospodarskih podjetjih, ki bi v določenem roku ne ustanovila potrošniške zajednice za svoje delavce in nameščence, vendar se ta določba menda ne bo izvajala.

Kadar kupite

sredstvo proti bolečinam, prehladu ali hripi in zahtevate

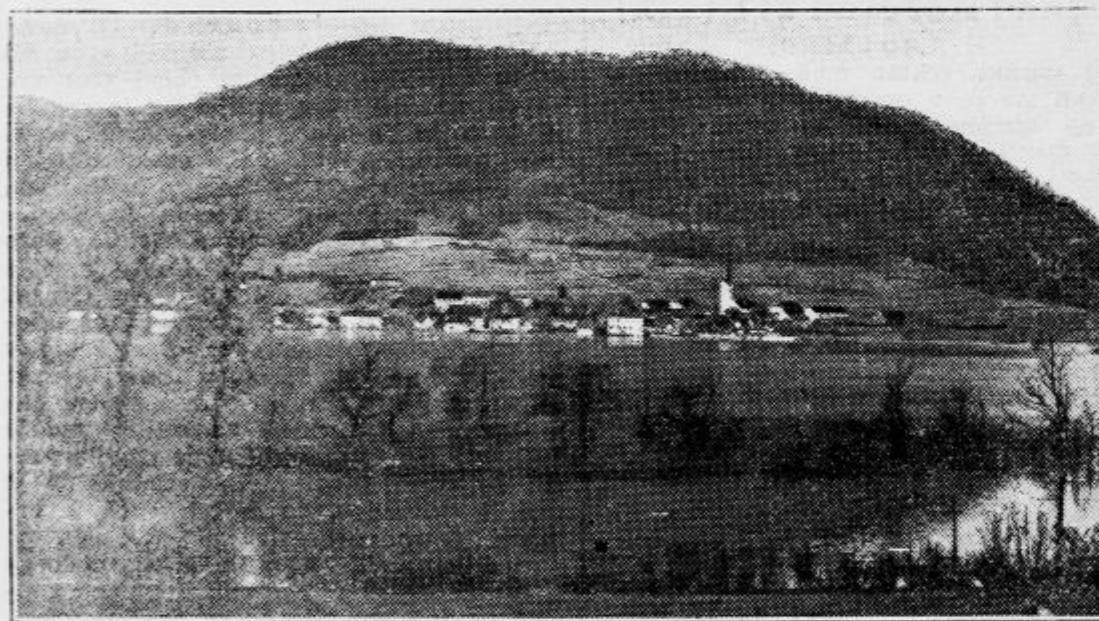
ASPIRIN

pazite, da je vsak zavitek in vsaka posamezna Aspirin-tableta označena z »Bayer«-jevim križem.

Ogled rep. pos. št. 7257 od 23. marca 1940

Kadar se razlije vodovje pri Planini

Po jesenskem deževju je letos spet nastalo jezero

Planina, 17. novembra

Kadar pritisne jesen z deževjem, potem vemo prebivalci obmejne pokrajine pri Planini, kaj nas čaka. Po večjem dežju se napolni struga hudomušne Unščice in se začne vodovje naglo razlirati po polju. Nastane celo jezero. Zadnji dve leti ni bilo hudega, prej pa so bila vsa ta plodna polja vsako leto skoraj nad tri metre pod vodo, da smo se morali Planinci in Lazani voziti s čolni, če smo hoteli priti na planinski kolodvor ali pa Lazani v Planino. Cesti iz Planine v Laze in na Rakek sta bili ob takih povodnjih dva metra pod vodo. Pri tem so največ trpeli kraji Planina, Laze in Grčarevec, ki jim je voda zalila vse njive, zaradi travnikov pa je bila tudi prizadeta vas Unec. Unščica letos tej vasi ni prizanesla. Ze dvakrat je poplavlila travnike in njive, uničila je dosti sena in otave, na njivah pa krompir, turščico, zelje in različno svinisko krmo.

Prizadeti kmetovalci so doslej ocenili svojo škodo na pol milijona dinarjev, pa bo nemara še nizko cenjeno, če vpošteva-mo tolikšno drasjino, v kateri morajo dokupovati živež, ko jim je toliko lastnega pridelka pokrila in uničila voda. Zato je res že skrajni čas, da se Unščica regulira. To bi se pač v veliki meri soločalo, saj bi varna in očistena polja z dobro črno zemljo obilno rodila, prošorna pa so ta-

ko, da vso od povodnji ogroženo pokrajino v enem dnevu komaj obhodiš, čeprav je ravnila.

Tudi planinski vodovod je vzela Unščica v svojo oblast in ne bo prei gotov da bo Unščica v redu. Za cevi je namreč potreben prekop čez njo. Če bi bilo podjetje, ki je prevzelo gradnjo vodovoda od planinske občine, upoštevalo nasvete izkušnih Planincev, bi bil vodovod danes že gotov. Takrat, ko je bila Unščica nizka, bi se bil dal lahkotno napraviti prehod čez njo in bi se bile v redu položile cevi K-r pa se je kopanje in polaganje vršilo ravno v obratni smeri, je hudomušna Unščica prekrizala načrt in tako je vodovod prepuščal na milost in nemilost lepemu vremenu. Tako bo vodovod gotov morda šele na pomlad, če bo lepa in suha. Dotlej se bodo morali Planinci nadalje zadovoljevati s starim vodovodom iz Italije, v katerem pa obozstranski primankuje vode. Planinci vsekakor močno potrebuje-mo vodovod Občina je prej odlašala, ker ni imela denarja. Zdjaj, ko je denar na razpolago, se pa delo ne more prav razviti. Obmejni kraj Planina tako že več let trpi nadlogo z vodo in si bo prebivalstvo pač oddahnilo, kadar bo odpravljena vse nevesočnosti, ki prizadevajo naše obmojno prebivalstvo v tem rredcu.

Lučani so dobili bencin in povodenj

Burna noč od sobote na nedeljo

Luče, 17. novembra
V zadnji ponedeljkovi izdaji »Jutra« je nekdo iz Solčave ugotovil, kako neumestna je bila ukinitve poštne avtobusne vožnje od Ljubnega do Solčave in apeliral je na poštno upravo, naj preobrne avtobusno zvezo vpoštavi. Medčasno smo Lučani poslali na poštno ravnateljstvo v Ljubljani vlogo z zahtevo in prošnjo za odpomoč. Naša vloga je bila upoštevana in z sobote 9. novembra vozi poštni avtobus do Solčave zopet redno. Naša dolžnost je,

da se zahvalimo g. poštneemu direktorju, ki je z odločnim ukrepom napravil red in ukazal, da se ukinitve avtobusne vožnje takoj preklicli. Naj nam tudi svojo naklonjenost tudi v bodoče, posebno v gotovem vprašanju, ki so mu ga naši zastopniki prav točno objavili.

V pretekli noči so bili v našem kotu silni nalivi; lilo je kakor iz škafe. Ker je že v soboto zvečer zapihal topel južni veter in se je temperatura dvignila že pred polnočjo na +15° C, se je začel taliti v